د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

دریم ټولگی

ه لري
که منع

Ketabton.com

چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

پښتو

دريم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

۱. د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنت علمي غړی.
۲. مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

– د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون:

– پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارټمنت استاد.

علومو اکاډمي:

– سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

– داکتر احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
– الحاج عبدالاحد غزنیوال د پوهنې وزارت د علمي شورا کار کوونکی.
– د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ علمي او مسلکي غړی.
– د مؤلف مرستیاله فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنت علمي او مسلکي غړې.

د کتاب ایډیټ کوونکي:

– د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پیارټمنټ آمر.
– د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
– د مؤلف مرستیال فیض الله فائیز د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریسرچ دیپارټمنت علمي غړی.

انځور کوونکي:

نفیسه پوپلزۍ او حفیظ الله منیر.

د محتویاتو، دینی، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

– ډاکتر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
– دوکتور محمد یوسف نیازي د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

– دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
– دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
– د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین: نصرالدین (ناصر) او حمید الله (غفاري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کیږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده‌کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کېستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب لړلیک

سرلیکونه	مخونه		سرلیکونه	مخونه
قرآن کریم	۱		نثر	۴۲
د حضرت محمد (ص) کوچنیوالی	۳		مکرجنه ګیدړه او ناپوه چرګ	۴۴
حضرت ابوبکر صدیق (رض)	۵		ماینونه	۴۶
د ښوونکي مقام	۷		ترافیکي لارښوونې	۴۸
ښه زده کوونکي	۹		رښتیا ویل	۵۰
ټوکه او کیسې	۱۱		روغتیا	۵۲
راځئ چې کتاب ولولو	۱۳		د چاپېریال د پاکوالي ساتنه	۵۴
قلم وایي	۱۵		زموږ چاپېریال	۵۶
د پوهولو او راپوهولو لارې چارې	۱۷		د سګرټ څکولو زیانونه	۵۸
د ناروغۍ رقعه	۱۹		چرچرک او مېږی	۶۰
ضروري رقعه	۲۰		د غاښونو ساتنه	۶۲
د ماشومانو لوبې	۲۱		د ملاریا ناروغي	۶۴
بریالی	۲۳		هیوادنۍ مینه	۶۶
د مور او پلار حقونه	۲۶		د غزني ښار	۶۸
د مور ورځ	۲۸		دوه اخترونه	۷۰
د لیک او لوست ارزښت	۳۰		د تګ راتګ وسیلې	۷۲
نظم	۳۲		جرګه	۷۴
ځانځاني	۳۴		وزلوبه(بز کشي)	۷۶
هوښیاره نجلۍ	۳۶		د اوړي موسم	۷۸
د کور په کارونو کې مرسته	۳۸		باغوان	۸۰
خواخوږي	۴۰		د ونو ګټې	۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیکونه	مخونه
د وخت ارزښت	۸۴
باران	۸۶
بزګر	۸۸
ترکاڼ	۹۰
تیلفون	۹۲
د الوتونکو وزرونه	۹۴
طبیعي شتمني	۹۶
کار او طبیعت	۹۸
ورمونه	۱۰۰
متلونه	۱۰۲
د مني موسم	۱۰۴
د ژمي موسم	۱۰۶
د اور ګټې او زیانونه	۱۰۸
الوتونکي مرغان	۱۱۰
رښتینی هلک	۱۱۲
د کورني چرګانو ساتنه	۱۱۴
پر حیواناتو زړه سوی	۱۱۶
مرغان او دخالو جوړونه	۱۱۸
ښه کره وره	۱۲۰
د شاتو مچی	۱۲۲
وریښم څرنګه لاس ته راځي	۱۲۴

سرلیکونه	مخونه
روغه جوړه	۱۲۶
د زرد آلو زړی	۱۲۸
زیار او هوسایي	۱۳۰
لیک نښې	۱۳۲
ساده کلمې	۱۳۴
مرکبې کلمې	۱۳۶
وروستاړي	۱۳۸
مختاړي	۱۴۰
عبارت او جمله	۱۴۲
جمله	۱۴۴

لومړی لوست

قرآن کريم

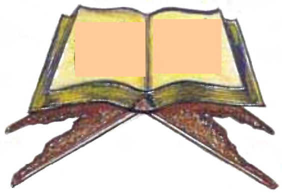

موخه: د متن لوستل، ليکل، د قرآن کريم په لارښوونو باندې عمل کول او د نوو کلمو په معنا پوهيدل دي.

پو ښتني:

۱. قرآن کريم پر کوم پيغمبر نازل شوی دی؟

۲. آيا ويلی شئ چې قرآن کريم څو آيتونه، څو منزلونه او څو سورې لري؟

۳.د قرآن کريم د تلاوت نه مخکې بايد کوم ټکي په پام کې ونيول شي؟

قرآن کريم د خدای (ج) کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر حضرت محمد (ص) نازل شوی دی.

د قرآن کريم تلاوت او لوستل ځانګړی ثواب لري.

څوک چې قرآن کريم تلاوت کوي او ياې په لاس کې نيسي بايد په اوداسه وي. ښه زده کوونکي همېشه د قرآن کريم تلاوت کوي، پر لارښوونو يې عمل کوي او دهغه ادب ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

نازل :	رالېږل شوی	ځانګړی :	خاص
تلاوت :	لوستل	درناوی :	احترام

دزده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره دقرآن کريم لوست په لوړ آواز ولولي.
- د لانـدې کلمو سمه معنا د درکړل شوي چوکاټ له کلمو څخه وټاکئ او بيا يې د کلمو تر څنګه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱.تلاوت ________

۲.ځانګړي ________

۳.همېشه ________

تل، خاص،
دقرآن کريم لوستل

د لاندې کلمو مفرد شکل په خپلو کتابچو کې وليکئ.

جمع	مفرد
آيتونه	آيت
مسلمانان	
سورې	
ادبونه	

کورنۍ دنده:

- لاندې جملو کې تش ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ!
- (قرآن کريم،حضرت محمد (ص)، خدای(ج))
- قرآنکريم د__________ کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر ______نازل شوی دی.
- د ______ تلاوت او لوستل ځانګړي ادبونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

د حضرت محمد(ص) کوچنیوالی

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نوو کلمو په معناوو پوهېدل، د حضرت محمد(ص) د لوړ شخصیت پېژندل او د هغه په کړو وړو عمل کول دي.

پو ښتني:

۱. تاسې د حضرت محمد (ص) په هکله څه ویلی شئ، خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ!

۲. په پورتني عکس کې کوم زیارت وینئ؟

زموږ پیغمبر حضرت محمد(ص) له کوچنیوالي څخه د ښو او نیکو اخلاقو څښتن و. حضرت محمد (ص) به د خپلو همزولو له کورنیو سره په ډېر درناوي چلند کاوه. له دی کبله دده نیکه (عبدالمطلب) ورته تل دځوی خطاب کاوه او په هغه باندې ډېر ګران و. همدا رنګه د ده تره (ابوطالب) هم په ده باندې ډېر پام کاوه او د خپلو اولادونو په شان ورته ګران و. حضرت محمد(ص) هم د مشرانو درناوی او عزت کاوه او له هغوی سره یې دکور او کورنه بهر په کارونو کې مرسته کوله، ځکه هغوی ته د زړه له کومې ګران و. که څه هم دی یتیم و خو دخپل نیکه او تره په شفقت او مهربانۍ کې یې د پلا رمینه تر لاسه کړې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګانې:

پیغمبر :	پیغام وړونکی
بې وزله :	غریب
جامع :	یو نوم دی

د زده کوونکو فعالیتونه:

- له یو بل سره متن ولولئ.
- له تورو څخه کلمې جوړې او د چوکاټ په خالي ځایونو کې یې پـــه خپلـــو کتابچو کې ولیکئ.

ک+و+چ+ن+ي+و+ا + ل + ی =	کوچنیوالی
هـ+م+ز+و+ل+و=	
ج+ ا +م+ ع =	
هـ+ل+ک =	
پ+ ا+ ک =	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي د ې په خپله خوښه د لوست درې کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت ابوبکر صدیق(رض)

موخه: د متن لوستل، لیکل، دحضرت ابوبکر صدیق (رض) دلوړ شخصیت پېژندل او د هغه په کړوړو عمل کول او دنوو کلمو په معنا وپوهېدل دي.

پو ښتني:

۱. آیا د حضرت ابوبکر صدیق (رض) په هکله څه ویلی شئ؟

۲. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) اصلي نوم څه دی؟

۳. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد(ص) څویم یار دی؟

حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی یار و. اصلي نوم یې عبدالله، د پلار نوم یې (عثمان) او په ابو قحافه سره یې شهرت درلود.

د حضرت محمد(ص) له خوا ورته د صدیق لقب ورکړل شوی و. ابوبکر صدیق(رض) دیندار او د ښو کړوړو خاوند و. تل به یې له خلکو سره په ورین تندي خبرې کولې. په خپلو دندو کې وفا دار او رښتینی و.ده خپل مال او شتمني د خدای (ج) په لاره کې ورکوله. او له بې وزلو سره یې د خپل توان په اندازې مرسته کوله. حضرت ابوبکر صدیق(رض) له کوچنیوالي څخه د حضرت محمد(ص) سره مینه درلوده، ناسته او ولاړه به یې ورسره کوله. کله چې حضرت محمد(ص) په پیغمبرۍ مبعوث شو، نو حضرت ابوبکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدیق(رض) لومړی سړی و، چې په حضرت محمد (ص) یې ایمان راوړ او د اسلام په مبارک دین مشرف شو. کله چې حضرت محمد(ص) لــه مکــې معظمې نه مدینې منورې ته هجرت کاوه دی یې د لارې ملګری و او همــدا راز په ټولو غزاګانو کې ور سره و. کوم وخت چې حضرت محمد(ص) لــه دې نړۍ څخه رحلت وکړ، نو حضرت ابوبکر صدیق (رض) د مــسلمانانو خلیفه وټاکل شو. دوه کاله او شپږ میاشتې یې خلافت وکړ او د ٦٣ کالو په عمر یې له دې دنیا څخه رحلت وکړ.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست جملې په کرار سره ولــولئ. دحــضرت ابــوبکر صدیق(رض) د کړووړو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې کلمو سمه معنا له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– صدیق	______	– ورین	______	– هجرت	______
– مشرف	______	– بېوزله	______	مبعوث	______

رښتینی، عزتمند، پراخ، بېلتون، غریب، لېږدېدنه

لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ورکړئ.

١. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د پلار نوم څه و او په څه باندې مشهور و؟

٢. د حضرت محمد (ص) لومړی یار څوک و؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په سمو کلمو سره ډک او پــه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

١. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی ______ و.

٢. ابوبکر صدیق (رض) دینداره او د ______ خاوند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلورم لوست

د ښوونکي مقام

موخه: د ښوونکي په درناوي او دهغه د دندې په ارزښت پوهېدل او د دې متن سم لوستل، لیکل او د نوو کلمو په معنا پوهېدل دي.

پو ښتنې

۱. تاسې لیک او لوست له چا نه زده کوئ؟
۲. ښوونکی پر موږ باندې ولې د مور او پلار په شان حق لري؟
۳. تاسې د خپل ښوونکي ورځ څه ډول لمانځئ؟

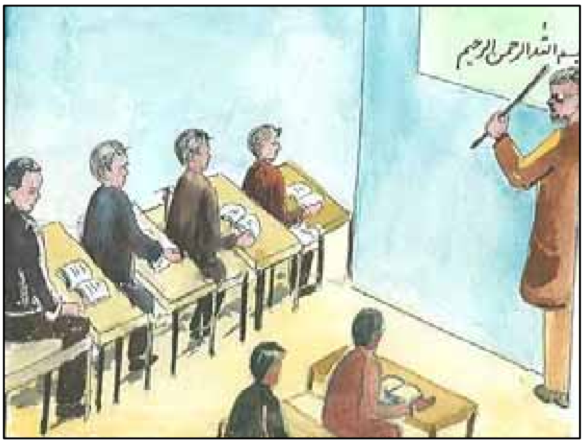

هغه څوک چې موږ ته لیک او لوست را زده کوي، ښوونکی نومېږي. ښوونکی موږ ته هره ورځ نوي معلومات راکوي. موږ د نوي او سوکاله ژوند لپاره روزي، نو ښوونکی ځکه د مور او پلار په شان په موږ باندې حق لري. باید درناوی یې وکړو او په لارښوونو یې عمل وکړو. د ښوونکي د مقام د درناوي په خاطر په ځینو هېوادونو کې یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نوم لمانځل کېږي. همدارنګه زموږ په هېواد کې هم یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نامه شته، چې د زده کوونکو له خوا په خوشحالۍ اود ترانو په ویلو لمانځل کېږي. زده کوونکي د خپلو ښوونکو په ګډون مېلې جوړوي او په خوښۍ سره دغه ورځ تېروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګاني:

مقام :	منزلت
درناوی :	احترام
هېواد :	وطن

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د متن جملې ولولئ؟
- د لاندې کلمو معناوې په چوکاټ کې له لیکل شوو کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

سوکاله:__________

درناوی:__________

ښوونکی:__________

احترام
آرامه
استاد

- زده کوونکي دې د متن د څو جملو املاء یو بل ته ووایي.

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د ښوونکي، لیک، لوست، درناوی کلمې لومړی په لنډوجملوکې وکاروئ.او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

پنځم لوست

ښه زده کوونکي

موخه: د ښو زده کوونکو په ښو صفتونو پوهېدل. د هم ډوله (مترادفو) کلمو پېژندل او دهغو سمه کارونه او د دې شعر سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. مورِ چا ته ښه زده کوونکی ويلی شو؟
۲. تاسې چې ښه زده کوونکي يآست څه بايد وکړئ؟
۳. ستاسو له نظره ښه زده کوونکی بايد کوم کارونه تر سره کړي؟

د مکتب ښه شاګـردان يـو — د هيـواد ښـکلي ګلان يو
په شوق وايـو خپـل درسونه — مورږ د پـوهي مـينان يو
مـدام پـام پـه کتابـو کړو — د کـتاب طـرفـداران يو
د لـويانو کـړو نـمانـځنه — د عالي خوي خـاوندان يو
ربنتـيا وايـو ربنتيـا اورو — په ربنـتيا پسـې روان يو
مـهال وېش سره سم دروړو — هميشه وخـت شناسان يو
ازمـويني نـه ځنګ نه کـړو — ښـه داوه په امتـحان يو
هېڅ وخت چا سره جنګ نه کړو — يو د بل انـــــډيوالان يو

د نژند يو مورږ مـلګـري
مينه ناک د خپل عرفان يو

محمد عثمان نژند

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ښو زده کوونکو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هرې ډلې یو تن زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او د ښه زده کوونکي د صفتونو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په لوستل شوي شعر کې هم وزنه کلمې پیدا کړئ لکه شاګردان،ګلان او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
- په لاندې چوکاټ کې مترادفې کلمې پیدا کړئ او د کرښې په واسطه یې په خپلو کتابچو کې سره ونښلوئ.

مکتب	امتحان
شاګردان	همېشه
ښکلې	زده کوونکي
مینه	وطن
هېواد	ښایسته
مدام	محبت
ازموینې	زحمت
زیار	ښوونځی

کور نۍ دنده:

- لاندې نیمګړې بیتونه د چوکاټ په مناسبو نیم بیتو سره بشپړ. او په کتابچو کې یې ولیکئ.
- د مکتب ښه شاګردان یو ______________
- په شوق وایو خپل درسونه ______________
- مدام پام په کتابو کړو ______________

موږ د پوهې مینان یو
د هېواد ښکلي ګلان یو
د کتاب طرفداران یو

یادونه: مترادفې کلمې: هغه کلمې دي چې په معنا کې یو شی وي، په ښه او شکل کې سره توپیر ولري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

ټوکه او کیسۍ

موخه: چې زده کوونکي د ټوکې او کیسۍ په معنا او مطلب پوه شي. ټوکې او کیسۍ سمې ولولي او ویې لیکي.

پوښتنې:

١. ستاسو په نظر ټوکه او کیسۍ څه ته وایي؟
٢. تاسو کله له چا څخه ټوکې او کیسۍ اورېدلې دي؟
٣. څوک کولی شي چې یوه ټوکه او یا کیسۍ ووایي؟

یو مسافر سړی په ژمي کې له یوه کلي څخه تېریده. د کلي سپي پرې را ټول شول. کله چې هغه تیږې ته لاس کړ، تیږه په ځمکه کې کلکه نښتې وه مسافر په زوره نارې کړې: دا څنګه کلی دی، چې سپي یې خوشې کړي او تیږې یې تړلې دي؟

کیسۍ

نه ګیدړ دی نه زمری — هسې ښکاري لکه سپی
د پسو او خرو دښمن دی — کوم حیوان د دې وطن دی

ووایئ دا څه شی دی؟ (ل، ی، و، هـ)

لغتونه او معناګانې:

ټوکه :	خندا لرونکې خبرې یا فکاهي
نارې :	غږونه

یادونه: کیسۍ د یوې پوښتنې او غوښتنې په توګه په شعر او نثر کې راوړل کېږي او مقابل لوری ځواب وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن په چوپتیا سره ولولئ!
- د مثال په ډول دې څو تنه زده کوونکي یوه یوه کیسه په ټولګي کې په لـــوړ اواز ولولي.

- په خپلو ډلو کې لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووایئ!

۱. مسافر له کوم ځایه تېرېده؟
۲. د کلي سپي ولې پر مسافر راټول شول؟
۳. مسافر څه شي ته لاس تیټ کړ؟
۴. د کلي په هکله یې د څه شي شکایت وکړ؟

- د لاندې کلمو لپاره دوه معنا ګانې درکړل شوې دي تاسې د کلمو سمه معنا په ګوته کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

الف: تیرې	ډبرې	لوټې
ب: ترخنګ	خواته	مخامخ
ج: نارې	غږونه	خبرې

کورنۍ دنده:

– د ټوکې او کېسې متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط سره ولیکـــئ. او هم یوه ټوکه یا یوه کېسه له خپلې کورنۍ څخه زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

راځئ چې کتاب ولولو

موخه: زده کوونکي وپوهيږي چې له هر څه نه کتاب ته زياته اړتيا لرو. همدا رنګه د کتاب په ارزښت پوهېدل، په لارښوونو يې عمل کول او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. کوم ډول کتابونه مو خوښيږي؟

۲. پرته له درسي کتابونو نور کوم کتابونه لولئ؟

۳. ستا سو له نظره د کتاب لوستل څه ګټه لري؟

کتاب ډېر ارزښت ناک شی دی. ځکه چې له لوستلو يې پوهه زده کوو. تاسي پوهېږئ، چې پيسې آخرخلاصيږي. خو د کتاب ګټې د ژوند تر پای پورې نه خلاصيږي. دوستانو! کتاب ولولئ! د کتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت لري.

کتاب موږ ته ګټورې لارښوونې کوي او د ژوند له رازونو څخه مو خبروي. د هر څه په هکله معلومات راکوي. کتاب زموږ فکر په کار اچوي او لوستل يې د فکري ودې او پر مختګ سبب ګرځي، په يوازيتوب کې مو ډېر ښه ملګری هم دی. د کتاب کلمې او جملې بايد په ډېر غور سره ولولو. په معنا يې وپوهيږو، پند ترې واخلو. په لارښوونو يې عمل وکړو. نو راځئ! چې کتاب ولولو، چې ګټورو لارښوونو او زده کړو په وسيله يې خپل ځان، کورنۍ او د خپل ګران هېواد خلکو ته خدمت وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن د یو بل په مرسته ولولئ.
- لاندې نیمګړې جملې په قوسونوکې دلیکل شویو مناسبو کلمو له مخې بشپړې کړئ.

- کتاب ډېر ارزښت ناک شی _______. (دی، ده)
- ځکه چې په لوستلو یې _______ زده کوو. (لوست، پوهه)
- دکتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت _________. (لري، ورکوي)

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.
- کتاب موږ ___ لارښوونه کوي.
- کتاب زموږ فکر په کار_______.
- د کتاب کلمې او جملې باید په ډېر غور سره_________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

د نی قلم وایي

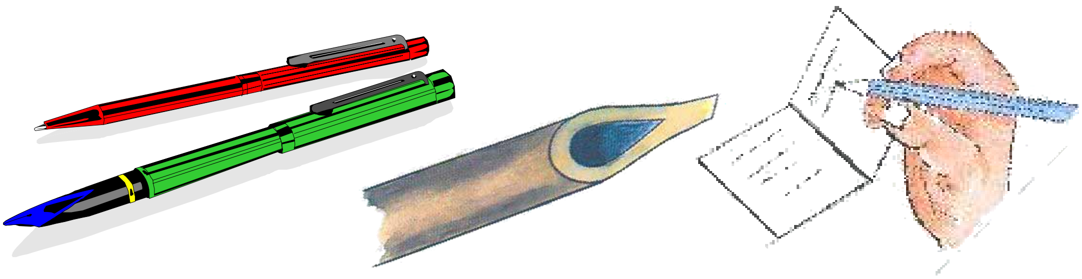

موخه: د قلم په ارزښت، ګټو او اړتیاو وپوهېدل او د دې لوست سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې خپلې لیکنې په څه شي کوئ؟
۲. څو ډوله قلمونه پېژنئ نومونه يې واخلئ؟

د نی قلم وایي: زه په بېدیا او دښـــتو کې زرغونېږم. کله چې انسان وپېژندم د قلم په نوم يې یاد کړم. زه د پوهانو، عالمانو او ستاسو زده کوونکو د لیکلو وسیله یم. له یو لاس څخه بل لاس ته په درناوي ګرځم. ټول ژوند مې پـــه محبت او عزت کې دی ځکه د پوهې پلویان خپل مطلب، ویناوې او غوښتنې زما په ژبه بیانوي.

لغتونه او معناګانې:

بېدیا :	دښتې
پوهان :	عالمان
عزت :	قدر
درمل:	دوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او بیا له یو بل سره د متن په مطلب خبرې وکړئ. وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د قلم د ګټو په هکله دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
- له لاندې ګډوډو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې بشپړه جمله جوړه کړئ.

– وسیله یم، د لیکلو، او، ستاسو، زه، د پوهانو، عالمانو، زده کوونکو

- لاندې کلمې په څپو واړوئ!

قلم: ـق ـلم ـ عزت: ______ لیکلو: ________

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوی لوست په ښکلي خط سره ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د پوهولو او را پوهولو لارې چارې

موخه: زده کوونکي د پوهولو او را پوهولو د مهارتونو په ارزښت او لارو چارو وپوهېږي اومتن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په فکر پوهول او را پوهول څه شي ته وايي؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. تاسې خپل مطلب نورو ته څرنګه ورپوهولی شئ؟

پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو لارو چارو سره سرته رسېږي.

د دې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ خبرې اترې په سمه توګه تر سره شي، نو بايد د مفاهمې له بېلابېلو لارو چارو څخه کار واخيستل شي. مفاهمــــه د ستونزو د حل يوازينۍ لاره ده. د پوهولو او را پوهولو مهارتونه په شــــفاهي ډول، د تليفون او انټرنېټ په وسيله او همدا رنګه د ليک د ډولونو په توګه تر سره کېږي.

د پوهولو او را پوهولو د اوسنيو وسايلو په وسيله د انسانانو ترمنځ اړيکـــې ډېرې نژدې شوې او په ډېرو لږو هېوادونو او ځايونو کې انسانان کولی شي چې د اړتيا په وخت کې خپل مطلب او پيغام وليکي او يو بل ته يې واستوي.

لغتونه او معناګانې:

مفاهمه :	يو تربله پوهول را پوهول
اړتيا :	ضرورت
اړوند :	مربوط
اړيکې :	رابطې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه :

- د لوست متن یو د بل په مرسته ولولئ. او بیا د مفاهمې د ډولونو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- په خپلو خبرو کې د مفاهمې ګټې بیان کړئ.
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې د مناسبو کلمو له مخې پــه خپلــو کتابچو کې ډک کړئ!

۱. پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو ______ سره سرته رسېږي.
(لارو،طریقو)

۲. ددې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ مفاهمه په سمه توګه پیل شي، نو باید د لاندې بېلابېلو __________ څخه کار واخیستل شي.
(لاروچارو، ډولونه)

- لاندې کلمو ته پام وکړئ او په تورو یې واړوئ!

الف: پ+ و+ ه + و+ن+ه = پوهونه ب: خـــ+ ب+ ر+ي= خبرې

مفاهمه_ انټرنېټ_ تلیفون_ اړتیا

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د لوستل شوي لوست له مخې څو کلمې وټاکئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوئ.
- څو ډوله مفاهمه مو وپېژنده؟ ځواب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د ناروغۍ رقعه

موخه: چې زده کوونکي د ناروغۍ رقعه ولولي، ويې ليکي او د ناروغۍ په وخت کې خپل ښوونځي ته يوه رقعه واستوي. املاء، انشاء او ليک دود زده کړي.

پوښتنې

١. که چېرې څوک ناروغه شي ښوونځي ته څنګه خبر ورکوي؟
٢. ولې مور د ناروغۍ رقعه د ښوونځي ادارې ته استوو؟

د ميرويس نيکه د ښوونځي ښاغلی سر ښوونکی صاحب!
زه بريالی د خوشحال زوی، د دريم ټولګي زده کوونکی د ناروغۍ له املـــه ښوونځي ته د زده کړې لپاره درتلی نه شم. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم چې ما د سوبتيا په کتاب کې ناسوب ونه ګڼئ.

په درناوي

نېټه / /

د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناګانې:

سوبتيا :	حاضري
ناسوب :	غيرحاضر

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د ناروغۍ رقعه يو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې يو بل ته د ناروغۍ رقعه املا وواييـ.
- د ناروغۍ رقعه له ياده زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

کورنۍ دنده:

– يوه د ناروغۍ رقعه په خپل نوم په خپلو کتابچو کې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

ضروري رقعه

موخه: د ضروري رقعي د ليکنې په هدف او مطلب، وپوهېږي. همدارنګه له يـــاده يـــې وليکي

پوښتنې:

۱. تاسو د کوم ضروری کار په پيدا کېدو سره خپل ښوونځي ته څنګه خبر ورکوئ؟
۲. ولې مورږ د ضروری رقعه د ښوونځي اداري ته استوو؟

د رحمان بابا د ښوونځي ښاغلی سرښوونکی صاحب!
زه سورګل د محمد ګل زوی، د دريم ټولګي زده کوونکی نن د يوه ضروري کار له امله، ښوونځي ته د زده کړې لپاره نه شم درتلی. په ډېر درناوي لـــه تاسو څخه هيله لرم، چې د سوبتيا په کتاب کې ناسوب نه شم.
په درناوی
نېټه / /
د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناګانې:

اړتيا :	ضرورت
هيله :	اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې له يو بل سره ضروري رقعه ولولي.
- يو بل ته د ضروری رقعه املا ووايـاست!
- ضروري رقعه له يادو زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې په خپل نوم ضروري رقعه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماشومانو لوبې

موخه: زده کوونکي دې دخپل هېواد ډول ډول لوبې وپېژني. د هغو په ګټو دې پوه شـــي او د لوست متن دې سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښـتنې:

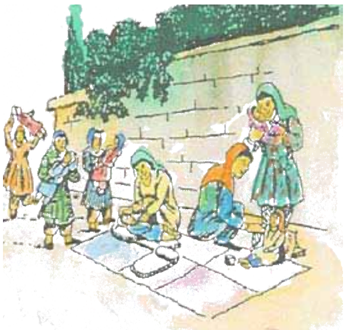

١. په انځورونو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

٢. څو ډوله لوبې مو زده دي؟ نومونه يې واخلئ!

٣. لوبې څه ګټې لري؟

ماشومان ډول، ډول لوبې کوي .هغه لوبې، چې ماشومان يې په خپل منځ کې کوي زموږ وطنـــي لوبې دي.دغه لوبې د ګاډۍ چلولو، پټ پټانې يا پټونې، پهلوانې، چمبه وهلو، نانځکې کولو، جفت او تاق، ليندۍ ويشتلو، بنګړي مات، ټـــل اچولـــو، اکوبکو او داسې نورو لوبو څخه عبارت دي. هغه لوبې چې په بدني ډول تر سره کېږي د ماشومانو بدني پياوړتيا ته ګټه رسوي. او هغه لوبې چې په ذهني ډول تر سره کېږي ماشوم دلوبو کولو مهارتونوته هڅوي او روزل کېږي چې په خپله ټولنه کې خپل رول وپېژني، د مثال په توګه: د نانځکو کولو لوبـــه، زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي، خو کله ښايي واړه هلکان هم په خپلو لوبو کې ګډون ته راوبولي. دوی سيوري ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني اوکوره کې جوړوي. وړې توشکې او فرشونه پکې اواروي. بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کښېنوي.د لوبو نور شيان هم د کور په مناسبو ځايونو کې ځای په ځای کوي. نجونې خپلې ډلې په دوو برخو وېشي او په خپل منځ کې د دوو کورنيو په څېر چلند اوتګ راتګ کوي. يوه ډله له بلې

نه د یوې نانځکې غوښتنه کوي، بیا یې واده جوړوي او ترديې پورې چې د ناوې د ورلو دود تر سره کوي. دا لوبه د ماشومانو لپاره ډېره په زړه پورې ده.ځکه چې ماشومان د کورني ژوند لپاره روزل کېږي او خپل رول په ټولنه کې پېژني.

مآخذ: افغان اساسي قابلیتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد.

لغتونه او معناګانې:

چمبه :	دایره
نانځکې :	ګوډۍ، ناوکۍ
پیاوړی :	قوي
لوبې :	ساعت تېرې
دود :	رسم او رواج

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن په روانه توګه ولولئ او بیا د (چمبه، نانځکې، لوبې) کلمې په ځېو واړوئ.
- ووایئ چې د لوست اصلي مطلب څه شی دی؟ سم ځواب ور په ګوته کړئ.

او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: د افغاني ماشومانو وطني لوبې دي.

ب: د نانځکې لوبه ده.

ج: لوبې او ساعت تېرې دي.

- د (چمبه، لوبې، نانځکې) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

فرشونه، لوبه، کوره کی، توشکې، هلکان

دا ______ زیاتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي خو کله کله ښایي واړه ______هم خپلو لوبو ته را وبولي. دوی سیورې ته په یوه ګوښه ځای کې کښېني او ______ جوړوي. ورې ______ او ______ په کې اواروي بالښتونه یې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېنوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بريالی

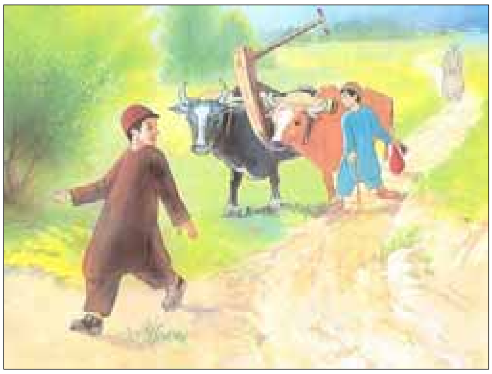

موخه: دکيسې، لوستل، ليکل، د ژوند دکړاوونو او سختيو په وړاندې د پياوړي عزم، د صبر درلودل او د نا اميدۍ څخه د ځان ژغورل دي.

پوښتنې:

١. تاسې د يوې داسې پېښې کيسه وکړئ چې ځوريدونکې او خپله مو لېدلې وي؟

٢.که چيرې يو معيوب ووينو دخپل وس په اندازې بايد ور سره څه وکړو؟

يوې کورنۍ کې يو هلک اوسېده، چې بريالی نومېده. د بريالي کورنۍ ډېره بيوزلې وه. دده کونډې مور به د ګنډلو له لارې خپلو ماشومانو ته ډوډۍ پيدا کوله. د بريالي ماما،اکبر هم دخپلې خور له ستونزو څخه ډېر ځورېده، او له ځان سره به يې ويل:«که د شېلې ځمکه خپلې خورته ورکړم ....؟» اکبر د شېلې ځمکه خپلې خور ته ورکړه بريالی دخپل ماما په دې کار ډېرخوشحاله شو. بريالی او زمری چې سره ورونه وو يوه ورځ دواړه د يوې او غوآيانو د پيداکولو لپاره د ناظر کور ته ورغلل. ناظر د جبار خان غوايان دوی ته امانت ورکړل.دواړه ورونه د شېلې د ځمکې په لور روان شول.بريالی او زمری په لاره روان وو چې خير محمد اکا يې په مخه ورغی او هغوی ته يې داسې وويل :« په دې لاره مه ځئ چې د ماين خطر په کې دی.» بريالي د خير محمد اکا خبره ونه منله زمري هم د اکا خبره بريالي ته

تکرار کړه، خو بريالی په قهر شو او زمری يې کورته ولېږه. بريالی يوازې د شپلي د ځمکې خواته لاړ. هلته لانه ورسيدلی چې د ماين د چاودنې سره ټپي شو د کلي خلک چې خبر شول. ټول د بريالي مرستې ته را ورسېدل او هغه يې روغتون ته بوت. ډېر سخت ټپي شوی و.

ډاکتر وويل:« چې ده ته وينه په کار ده ». هيڅا هغه ته وينه نه ورکوله.

د بريالي مور حېرانه وه چې څه وکړي؟ کريم چې د بريالي له نږدې خپلوانو څخه و، بريالي ته يې خپله وينه ورکړه او له مرګ څخه وژغورل شو خو يوه پښه يې پرې شوه. د پښې پرې کيدو بريالی له ژوند څخه نا هيلي کړ.د هغه نااميدۍ ټوله کورنۍ خواشيني کړې وه. مور يې ماما ته وويل:« چې وروره! بريالی به له دې نا اميدۍ څخه وژغورل شي؟» هغه به ورته ډاډ ورکاوه. يوه ورځ يې ماما بريالی له معيوبينو سره د مرستې مرکز ته بوت او مصنوعي پښه يې ورته جوړه کړله. هغه اوس کولی شي چې په لاره وګرځي. خو سره لـــه دې هم ځوريده او خپل ځان ورته نيمګړی ښکاريده. دی له وزګارتيا څخه ډېر زړه تنګی شوی و. زمري ورور يې ، دی له يوه ګنډونکي سره شـــاګرد کړ. له څه مودې وروسته بريالي ګنډل زده کړل. چې له دغې دندې سره يې بيا په خوشحالۍ خپل ژوند کاوه.

لغتونه او معناګانې:

بېوزلي :	غريبي
بيړه :	چابکي
مرستې :	کومکونه
ټپي :	زخمي يا ژوبل
خواشيني :	خپه
شپلۍ :	دخوړ هغه ځای چې سېلابونه پکې تېرېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱. د بریالي کورنۍ له کومې لارې څخه ژوند کاوه؟

۲. اکبر څوک و او ولې یې د بریالي له کورنۍ سره مرسته وکړه؟

۳. خیر محمد اکا زمري او بریالي ته څه وویل؟

۴. د شیلې څمکې سره نژدې څه پېښه وشوه؟

۵. د ماین چاودنې له پېښې وروسته بریالی ولې څورېده؟

۶. بریالي څه شی زده کړل؟

۷. بریالی اوس څه کار کوي؟

- زده کوونکي دې د کیسې د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هرې ډلې یو تن راشي او د بریالي کیسه دې په لنډه توګه نورو ته ووايي.

دا لاندې کلمې او معناګانې په کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ.

الف: عیبي، معیوب، عیب لرونکی

ب:ستونزې، مشکلات

ج: بېړه، عجله

د: ټپي، زخمي

کورنۍ دنده:

-زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: دا هلک معیوب ________. (دی، دي)

ب:هغه هلکان معیوب________. (دي، دی)

ج: دا نجلۍ معیوبه________. (ده، دی)

خوارلسم لوست

د مور او پلار حقونه

موخه: دپلار او مورپه حقونو پوهېدل، له هغوی سره نيکي کول، له مفردو کلمو څخــه د جمعو کلمو جوړول او د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پو ښتنې:

١. مورِ ولې د مور او پلار خدمت کوو؟

٢. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرسته کوئ؟

د مور او پلار کلمې ډېرې خوږې دي. د مور او پلار درناوی او لــه دوی سره نيکي کول، د مسلمانۍ له ښو اخلاقو څخه دي. خدای(ج) فرمايلي دي: « تاسو د مور او پلار په مخ کې (اف) هم مه واياست. چې زړه يې له تاسو څخه نا راضه او خپه نشي.» کله چې د مور او پلار په مخ کې (اُف) ويل هم لازم نه وي نومورِ بايد له هغو ټولو چارو څخه ځان وســاتو، چــې د دوی د خپګان سبب کېږي. له مور او پلار سره بايد په ډېرې نرمۍ او ادب خبرې وکړو، همدا راز رسول الله (ص) د مور او پلار په اړه داســې فرمــايي:« دالله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ده » يعني که له چا څخه مور او پلار خوښ او خوشحاله وي الله (ج) به هم ور څخه خوښ او راضي وي خو که له چا څخه مور او پلار نا راضه وي، الله (ج) به هم ور څخه ناراضه وي، نــو غوره دا ده چې مورِ د مور او پلار سره ښه چلند وکړو. په مينه اواحترام د هغوی خدمت وکړو او تل يې دعا واخلو چې نيکمرغي مو په برخه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې له یو بل سره د مور او پلار د حقونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي اوپه دې هکله چې په کور کې له مور اوپلار سره کومې مرستې کوي خبرې وکړي.

- د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

– خدای(ج) فرمایلي دي: تاسو د مور او پلار په مخ کې (اُف) هم ________.
(مه وآیاست، مه باسئ)

– د الله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ___ . (ده، دی)

- زده کوونکي دې په ګروپونو وویشل شي او د چوکاټ کلمې دې په خپلو کتابچو کې هیجا کړي.

نېکي، نې + کي
پلار
درناوی
آزار
مرسته

کورنۍ دنده:

– د مور او پلار د حقونو په هکله دوه لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د مور ورځ

موخه: د مور د ورځې د لمانځلو په هکله معلومات ورکول ، د مفرد او جمع کلمو پېژندل او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پو ښتنې:

١. د مور د لمانځلو د ورځې په هکله څه ويلی شئ؟
٢. آيا تاسوکله د مور ورځ لمانځلې ده؟ که مو لمانځلې وي په څه ډول؟
٣. تاسې د مور د لمانځلو په ورځ خپلې مور ته څه شی اخلئ؟

افسانه او زلمی خور او ورور دي. دواړه په دريم ټولګي کې زده کړه کوي. دوی چې کله ښوونځي ته ځي، پلار يې هغوی ته دوې دوې افغانۍ ورکوي. زلمي خپلې پيسې لګولې، خو افسانې يوه افغانۍ لګوله او يوه افغانۍ يې ساتله. کله چې د مور ورځ رانژدې شوه، افسانې خپلې مورته يوه ښايسته د ګلانو ګېډۍ د ګلانو له پلورنځي څخه واخېسته او ددې ورځې په نمانځلو کې يې خپلې مور ته ډالۍ کړه. بيا يې خپلې مورته د دغې ورځې مبارکي وويلـــه او د مور لاسونه يې ښکل کړل. مور يې د افسانې مخ ښکل کړ او خوشـــحاله شوه. زلمي چې پيسې لګولې وې او خپلې مور ته يې هېڅ هم نه و اخيستي، پر خپلو کړو ډېر پښېمانه و. پرېکړه يې وکړه، چې نور به هېڅکله بې ځايه پيسې نه لګوي.

لغتونه او معناګانې:

ښايسته : ښکلې	ښکل : مچې
ګېډۍ : کوده	پرېکړه : فيصله
ډالۍ : تحفه	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د مور د ورځې د لمانځلو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشئ او په دې هکله خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ.
- د چوکاټ د مفردو کلمو سره د جمع کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

مفرد	جمع
مور	میندې
ورځ	
خور	
ورور	
مخ	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د (مور،خـــور، ورور، ورځ) کلمې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

د لیک او لوست ارزښت

موخه: د لیک او لوست په ارزښت پوهېدل اوهم وپوهیږي چې لیک او لوست د ژوند لـه لومړنیو اړتیاوو څخه دی. همدا رنګه په لوست کې د مترادفو کلمو په نښه کول او لوستل دي.

پوښتنې:

۱. د لیک او لوست زده کړه څه ګټې لري؟
۲. لیک او لوست ولې او څه ارزښت لري؟
۳. مورې ولې لیک اولوست زده کوو؟

جبار خان به تل د لیک او لوست د زده کړې مخالفت کاوه، خپلـه لـور سپوږمۍ یې ښوونځي ته هم نه پرېښوده. یوه ورځ جبار خان او د هغه زوی ایمل د ښکار وهلو شوق وکړ. دواړه په آس سپاره شول او ښکار وهلو تـه ووتل. ایمل قلم او کاغذ هم له ځانه سره واخیستل. جبار خان او ایمل دواړه له خپل کلي څخه لیرې په یوې هدیره کې له آس نه لاندې وغورځېـدل. د جبار خان پښه ژوبله شوه او په لاره تلی نه شو. د ماښـام تیـاره ورو، ورو خورېده. جبار خان هک پک و چې څه وکړي. ایمل خپل پلار ته وویل: «چې هیڅ اندېښنه مه کوه زه به کور ته لیک ولیکم» ایمل یو لیک لیکي. د آس په تندي یې ځړوي او آس کور ته لیږي، سپوږمۍ چې په کور کې د آس په تندي لیک ویني. سمدلاسه یې اخلي او هغه خپلې کورنۍ ته لولي. کورنۍ یـې د کلي خلک خبروي. کلیوال ورځي او هغوی ژغوري. جبار خان له دې پیښې څخه وروسته وغوښتل چې ایمل ته سوغات ورکړي، خو ایمل د سوغات پر ځای د خپلې خور سپوږمۍ ښوونځي ته بیرته شاملېدل غواړي. جبار خان چې د لیک اولوست ارزښت په سترګو ولیده نو خپلې لور ته یې د ښوونځي د بیر ته شاملېدو اجازه ورکړه سپوږمۍ له خپل پلار نه ډېره خوشحاله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د لوست د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- لاندې مترادفې کلمې د کرښې په وسیله سره په خپلو کتابچو کې ونښلوئ.

تل	بچېدل
سوغات	زخمي
ژوبله	تحفه
ژغورل	همېشه

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: جبار خان اکا تل د لیک او لوست د زده کړې ___________.

ب: دوی له خپل کلي څخه لیرې په هدیره کې له آس نه لاندې ________.

ج: جبار خان اکا له دې پیښې څخه وروسته خپلې لـــور________ تـــه د ښوونځي د تلو _____ ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظم

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه یې شي د مخ په ننداره

موخه: د نظم پېژندل، د نظم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. د پورتني چوکاټ په منځ کې څه لیکل شوي دي؟ څو ک یې لولي؟
۲. تاسې نظم پېژنئ؟

نظم: هغه وینا او لیکنه ده چې وزن او وزن لرونکې کلمې ولري. نظم له یوه بیت، دوو بیتونو او یا زیاتو بیتونو څخه جوړېږي. لکه لاندې:

څلوریزه:

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه یې شي د مخ په نـنداره
ماشومان ژر روانېږي ښوونځي ته
هر څوک خپل کار پسې درومي دوباره

خو دا څلور بیته نظم دی:

سوله

ته کوتره یې د سولې / **بشر سولې ته رابولې**
تل د سولې نښانه یې / **د ژوند لوړه ترانه یې**
په هر چا باندې یې ګرانه / **ټول خوښي غواړي له تانه**
سر لوړې د ټول جهان یې / **د انسان د ژوند ارمان یې**

کارګر

بیت: د نظم هغه برخه چې له دوو مصرعو څخه جوړه شوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

سوله : روغه جوړه
ارمان : هیله، امید

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوستل شوی نظم له يو بل سره ولولي.
- په ګروپيزه توګه په نظمونوکې هموزنه کلمې پيدا کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- زده کوونکي دې له يو بل سره د نظم په مفهوم او معنا خبرې وکړي او نظمونه دې په ياد زده کړي.

کورنۍ دنده:

ګرانو زده کوونکو!
– لوستل شوي نظمونه په ياد زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

ځانځاني

موخه: د شعرلوستل، لیکل، د ځانځاني په مفهوم او د هغه په زیانونو پوهېدل او په شعر کې د متضادو کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. انځور ته وګورئ او خبرې پرې وکړئ!

۲. ویلی شئ چې ځانځاني څه ته وایي؟

۳. ځانځاني ولې ښه کار نه دی؟

دوې مرغۍ مې ولیدلې — په خپل منځ کې چغېدلې

چغو پغ یې سره تود شو — یو له بله نړېدې شولې

آخر دواړو جنګ شروع کړ — پښې پنجې یې لګولې

کوله لکه پنډوسکې — پاس په ځمکه ولوېدلې

پیشو غلې هلته ناسته — دواړه یې غبرګې ونیولې

غلیم دواړه ځانځانۍ کې — په مزه مزه خوړلې

ځانځاني د ځان بلا ده

دا خبره مه منلې

روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګاني

ځانځاني : ځان ستاینه یا خود خواهي	غلې : آرامه
جنګ : جګړه	غلیم : دښمن

د زده کوونکو فعالیتونه:

- نظم ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د شعر د مطلب په هکله خبرې وکړئ. او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د شعر مطلب دې نورو ته څرګند کړي.
- لاندې کلمو ته متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

لیرې، لاندې، دلته، دوست، یووالی

الف: جنګ <u>سوله</u> ب: نږدې____ ج:پاس______

د:هلته______ هـ: غلیم______ و:ځانځاني______

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د مرغۍ، جنګ، ځانځاني او پیشو له کلمو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښياره نجلۍ

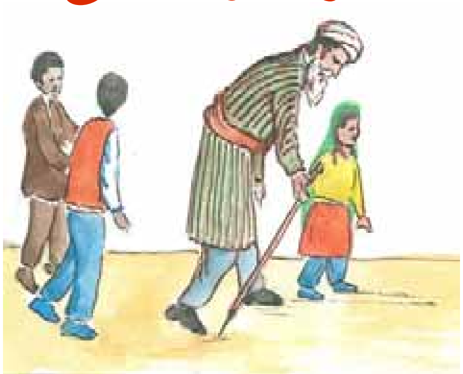

موخه: د مرستې په ارزښت پوهېدل، له بې وزلو او سپين ږيرو سره مرسته کول او د دغه متن لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. که يو سپين ږيری او يا کوم معيوب غواړي چې د سړک څخه تېر شي تاسې له هغوی سره څه کولی شئ؟

۲. ستاسو په نظر له سپين ږيرو او معيوبو خلکو سره مرسته کول څه ډول کار دی؟

صابره چې په دريم ټولګي کې زده کړه کوي. يوه ورځ چې د ښوونځي په لور روانه وه، يو سپين ږيری يې وليد، چې د سړک په خوا کې ولاړ دی. غوښتل يې له سړک نه تېر شي، خو پــه ســړک د مــوټرو او بايسکلونو د تګ راتګ له امله نه شو تېريدی. د صابرې چې ورته پام شو، ژر يې ځان سپين ږيري ته ور ورساوه، هغه يې د لاسه ونيــو او د سړک څخه يې تېر کړ. سپين ږيری له صابرې څخه ډېر خوشـــحال شو او ورته يې وويل: «لورې! پاک خدای (ج) دې همېشه بريالۍ لره.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

سپین ږیری	زوړ، د زیات عمر خاوند
همېشه	تل
بریالی	کامیابه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ!
- زده کوونکي دې په ګروپونو کې د مرستې په هکله له یو بل سره خبرې وکړي بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په لنډه توګه نورو ته ووايي.
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او تش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ!

صابره چې په ________ ټولګي کې زده کړه کوي.

یو سپین ږیری سړی یې ولید چې ________ په خوا کې ولاړ دی.

غوښتل یې چې د سړک خخه ________ شي.

دصابرې چې ورته پام شو ژر یې ځان وررساوه ________ یې دلاسه ونیو او د سړک خخه یې تېر کړ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د (مرسته، سپین ږیری، سړک) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کور په کارونو کې مرسته

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، په متن کې د نومونو پېژندل او د مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل او له خپلې کورنۍ سره په چارو کې مرسته کول دي.

پو ښتنې:

۱. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرستې کوئ؟
۲. ستاسو په نظر مرسته او همکاري څه ګټې لري؟

زرغونه د احمد خور ده. دوی چې يوه ورځ له ښوونځي نه کورته راغلل، ګوري چې مور او پلار يې په کور کې نشته. احمد، زرغونې ته وويل: « هو! مور او پلار مو حتمي د غنمو لو ته تللي دي.» زرغونې وويل: « ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ور پسې د غنمو لو ته لاړ شو او هلته به د مورجانې او پلار جان سره مرسته وکړو.» احمد وويل: « ډېره ښه خبره دې وکړه لاړ به شو.» زرغونه او احمد د ډوډۍ له خوړلو وروسته د غنمو پټيو ته لاړل. ګوري چې پلار يې لو کوي او مور يې د غنمو وړې ټولوي. خور او ورور هم لستوڼي بډ وهل، او د غنمو د وړو په ټولولو يې پيل وکړ. پلار او مور يې په دې کار ډېر خوښ شول. سربېره پردې چې له خپل کار نه يې د ستړيا احساس ونه کړ. په خپل ګډ کار سره يې د غنمو لو په ښه توګه پای ته ورساوه. ښه زده کوونکي تل له مور او پلار سره په کارونو کې برخه اخلي او له هغوی سره مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

مرسته : کومک
ګله : یوځای
لو : ربېل

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن په چوپتیا سره ولولي.
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې د کیسې په توګه نورو ته ووایي.او هم دې له خپلې کورنۍ سره د مرستې کولو خبرې وکړي.
- د چوکاټ له تورو څخه په خپلو کتابچو کې په عمودي او افقي توګه کلمې جوړې کړئ.

				م
ل	ل	غ	ا	ر
		ن		س
		م		ت
		و		ه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې دلاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

۱. زرغونه د احمد ______ ده. (خور، وریره)

۲. دوی چې یوه ورځ د ________ څخه کور ته راغلل. (ښوونځي، ټولګي)

۳. زرغونې وویل، ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسې د ______ لو ته ولاړ شو. (غنمو، جوارو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ويشتم لوست

خواخوږي

موخه: د متن سم لوستل ، ليکل او د خواخوږي په معنا پوهېدل او له نورو سره د خواخوږي درلودل دي.

پو ښتنې:

۱.که څوک له يوې پېښې سره مخامخ شي تاسې له هغه سره څه کوئ؟

۲.آيا کوم وخت مو له چا سره خواخوږي کړې ده؟

يوه ورځ اجمل د ښوونځي په لور روان و. په لاره يې يو پنځه کلن هلک وليد، چې ناڅاپه يې په زړه کې څه وګرځېدل او په ځغاسته شو. خوځو ګامه لانه و تللی، چې پښه يې له ډبرې سره ونښته، په ځمکه ولويد او په ژړا شو.

اجمل چې د هغه لويدلو او ژړا ته پام شو. زړه يې پرې وسوځيد. خپل لاسي بکس يې په ځمکه کېښود. هغه يې له ځمکې څخه راپورته کړ. کالي يې په کرار سره ورروڅنډل. څرنګه چې هغه په زوره لويدلی و، لاسونه او ځنګنونه يې ژوبل شوي وو، له ډېر درد او سوي څخه يې ژړل. اجمل د لاسونو څخه ونيو او په ډېره مينه يې ورته وويل: خير دی وروروجانه مه ژاړه! لاسونه او ځنګنونه به دې ښه شي! بيا يې اوښکې ور پاکې کړې. کوچني هلک چې د اجمل مهرباني او خواخوږي وليده خپل درد يې هېر کړ. او له اجمل څخه يې مننه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

خواخوږي :	همدردي، زړه خوږي
منته :	کور ودانی
څنډل :	ټکان ورکول
ناڅاپه :	بې خبره
ځغاسته :	منډه

دزده کوونکو فعالیتونه:

- د لاندې کلمو سمه معنا د چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په کتابچو کې ولیکئ.

منډه– ژوبل –زیات– تیرې– وړوکی

ځغاسته:______ ډېرې:______ زخمي:______ ډېر:______ کوچنی:______

- د لوست د متن په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا څو زده کـــوونکي د لوست د مطلب په اړه خپل معلومات وړاندې کړئ.
- دوه دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي یو بل ته دې د لوست له مخې املا ووایي.

کورنۍ دنده:

– لاندې کلمې لومړی په کتابچو کې ولیکئ بیـــا د هــرې کلمـــې تـــوري وشمېرئ. او د کرښو لاندې یې ولیکئ.

اجمل ، روان ، هلک ، ځمکه ، ژړا ، لاسونه
۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

نثر

موخه: د نثر پېژندل، د نظم سره د هغه توپير، لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې نثر پېژنئ؟

۲. ستاسو په نظر نثر څه ته وايي؟

نثر څه ته وايي؟ نثر هغه وينا او ليکنې ته وايي چې وزن لرونکې کلمې و نه لري. لکه زموږ ورځنۍ خبرې اترې.

يوه ورځ يو سړی ډاکټر ته ورغی، ويې ويل: ګېډه مې خوږېږي، ډاکټر وويل:« نن دې څه خوړلي دي؟» ناروغ وويل: « سوې ډوډۍ مې خوړلې وه.» ډاکټر ورته د سترګو درمل ورکړ. ناروغ پوښتنه وکړه: زما خو ګېډه درد کوي تا ولې د سترګو درمل راکړ؟ ډاکټر وويل: «که چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هېڅکله سوې ډوډۍ نه خوړه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې يو د بل په مرسته لوستل شوی متن ولولي.
- زده کوونکي دې د نثر لنډ تعريف په ياد زده کړي.
- زده کوونکي دې يوبل ته د متن له مخې املا ووايي.
- زده کوونکي دې د نثر او نظم ترمنځ توپير بيان کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې جملې وليکي او تش ځايونه دې په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

يوه ورځ يو سړی ________ ته ولاړ او ويې ويل، ګېډه مې خوږېږي.

ډاکټر وويل، نن دې څه ________ دي؟

ناروغ وويل، ________ډوډۍ مې خوړلې ده.

ډاکټرورته د ________ درمل ورکړ.

ناروغ پوښتنه وکړه. زما خوګېډه دردکوي تا ولې د سترګو______ راکړه؟

ډاکټر وويل، کــه چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هــېڅــکله

سوې ډوډۍ ________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروېشتم لوست

مکرجنه ګیدړه او ناپوه چرګ

موخه: زده کوونکي دې لوست ولولي، سم دې يې ولیکي او په دې پوه شي چې مکـــر او فريب ښه کارونه نه دي او بايد څوک پرې ونه غولېږي.

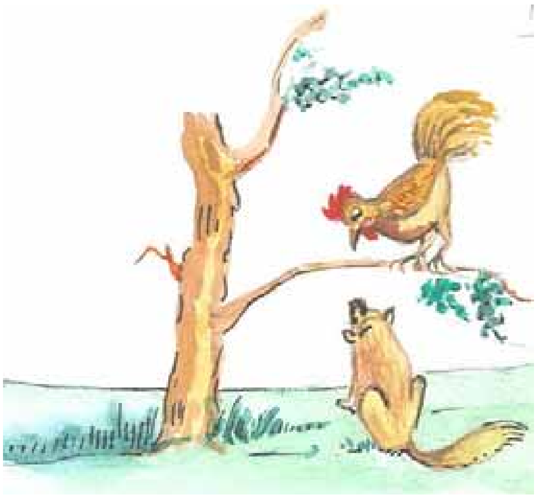

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وينئ؟
۲. تاسو ګيدړه ليدلې ده؟ خبرې پرې وکړئ!
۳. په تېر کال کې مو کوم ژوي او مرغان وپېژندل نومونه يې واخلئ؟

يوه ورځ د يوه کلي تر څنګ ګيدړه روانه وه، يو چرګ يې د ونې په ښاخ وليد، سمدلاسه ودرېده او په ډېر مکر يې د چرګ درناوی وکړ او ورته يې وويل: زه ستاپلار او ټول قوم پېژنم، پلار به دې په ډېر خوږه غږ آذان کاوه چې په نړۍ کې دغه شان خوږ آذان د بل چا نه و.

که چېرې ته هم يو وار بانګ وکړې او کاشکې! ستاآواز هم ستا د پلار په شان خوږ وي. چرګ د ګيدړې په دې مکر وغولېده آذان يې وکړ. ناڅاپه ګيدړې پرې ور ټوپ کړ او چرګ يې ونيوه چرګ د خپلې ناپوهۍ له امله دګيدړې ښکار شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې

مکر :	چل او فریب
کاشکې :	افسوس
نړۍ :	جهان

کیسۍ

ځناور دی وېـــرروونـــکی   د چرګانو غـــلا کـــوونکی

ډېر له سپو نه ډارېدونکی   څوک د دې دی، پېژندونکی؟

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې لاندې کلمې په څپو واړوي.

نړۍ: نـــ ـ ړۍ

درناوی ___________ شان ________________ آذان ___________

ناپوهي ___________ ګېدړه _______________

- کیسۍ ولولئ بیا یې ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

کور نۍ دنده:

– لوستل شوی متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماينونه

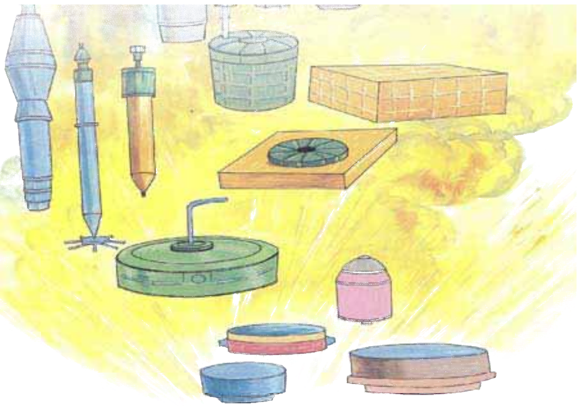

موخه: د ماينونو پېژندل ، د هغو له خطرونو څخه خبرېدل او دځان د ساتلو په لارو چارو پوهېدل او د دې متن لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

١. تاسې ماين پېژنئ؟ ٢. هغه ولې خطر لري؟

٣. تاسې څوک ليدلی چې د ماين له چاودنې څخه معيوب او يا مړ شوی وي؟

ماين د خلکو پټ دښمن دی. له بده مرغه زموږ په ګران هېواد کې ډېر ماينونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې دي. دا ماينونه په تېرو جګړو کــې ځای په ځای شوي دي. ماينونه بېلابېل ډولونه لري . ځينې يې د موټرو او ټانکونو پر ضد او ځينې يې هم د انسانانو د تباهۍ لپاره دي. زموږ په هېواد کې زيات شمېر خلک د ماين د چاودنې په واسطه معيوب او يا هم وژل شوي. ماينونه د لوبو د سامان په بڼه هم په ځينو ځايونو کــې تيت او خواره شوي او که څوک لاس ور وړي نو هغه چوي، ســړی معيوب اوعيبي کوي او يا يې هم وژني. يو شمېر هغه ځايونه چې ماينونه په کې شته، د ماين پاکانو له خوا په نښه شوي دي، نو خلکو ته په کار دي. هغه ځايونه چې په سره رنګ سره په نښه شوي دي په پام کــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وساتي،اوهلته تګ او راتګ ونه کړي چې خطر لري.او مور زده کوونکو ته لازمه ده چې له دې ډول ځایونو څخه ځان لېرې وساتو.

لغتونه او معناګانې:

پېټ :	ناخرګند
بده مرغه :	بدبخته
ماین :	چاودېدونکي شیان

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د هرې ډلې څخه دې یو یو زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او لوست دې په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ متضادې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د کرښې په واسطې سره ونښلوئ.

پټ	لږ
دښمن	دلته
هلته	دوست
ډېر	ښکاره

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ

الف: ماین د خلکو پټ دښمن ______.(دی، ده)

ب:زموږ په هېواد کې ډېر ماینونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې ______.(دي، وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

ترافيکي لارښوونې

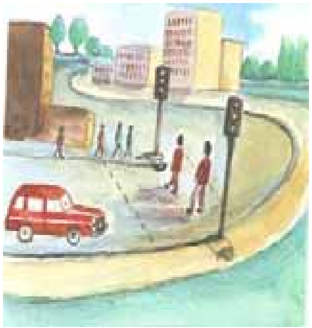

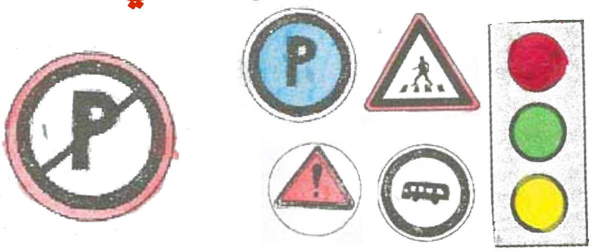

موخه: د ترافيکي اشارو پېژندل، په ارزښت او اړتيا يې پوهېدل او د متن لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتنيو انځورونو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. که وغواړئ له سړک څخه تېر شئ بايد څه شی په پام کې ونيسئ؟

ګرانو زده کوونکو! هر کله چې تاسې ښار، بازار، او يا نورو ځايونو ته غواړئ لاړ شئ پام وکړئ! چې هلته ډېر موټرونه او بايسکلونه هرې خواته تګ او راتګ کوي. نو په کار ده چې هېڅ وخت د سړکونو په منځ کې تګ او راتګ ونه کړئ، چې دا کار خطر لري. کيدی شي چې خدای مه کړه موټر مو ووهي. همدا رنګه کله چې د سړک له يوې خوا څخه بلې خوا ته تېرېږئ لومړی بايد د سړک دواړو خواووته وګورئ، چې موټر او نور وسايل نه وي. بيا په احتياط او پوره پاملرنې له سړک څخه تېر شئ. همدا راز ماشومانو ته لازمه ده، چې د سړکونو څخه د تېريدلو په وخت کې د ترافيک څخه مرسته وغواړي. د سړکونو په غاړو کې ځينې نښې شته، چې هره نښه يې د لارويو او موټر چلوونکو لپاره ښه اوځانګړې لارښوونه ده. دا نښې د ترافيکي نښوپه نامه يادېږي.

ځيني ترافيکي نښې دادي:

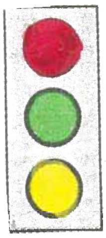

سور څراغ

شين څراغ

ژېړ څراغ

له سړک څخه د تېرېدو نښه

دپام کولو نښه

د نه تم کېدو نښه

د بس د تم ځای نښه

د موټرو د تم ځای نښه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د ترافيکي اشارو د ګټو په هکله له يو بل سره خبرې وکړي او بيا دې د هر ګروپ يو کس د ټولګي مخې ته راشي د ترافيکي اشارو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په خپلوکتابچوکې د لاندې چوکاټ انځور او نښې وکاږئ او بيا يې نومونه له مناسبو انځورونو سره د کرښې په واسطه ونښلوئ؟

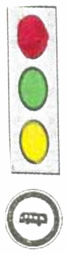

شين

سور

ژېړ

د بس تم ځای

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د سور، شين او ژېړ کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتیا ویل

موخه: زده کوونکي د رښتیا په ارزښت او ګټو پوه او رښتیا ویل د ځان عادت وګرځوي. د دروغو په زیانونو باندې هم وپوهېږي.

پوښتنې:

۱. آیا رښتیا ویل ښه او غوره کار دی؟
۲. تاسو پوهېږئ رښتیا ویونکوته خلک په کومه سترګه ګوري؟
۳. خلک ولې د دروغجن سړي په خبرو باندې باور نه کوي؟

هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او اعتبار ساتي، هغه رښتیا ویل او له دروغو څخه ډډه کول دي. لکه چې وایي هـر اوم شـی پخېږي، خو انسان چې خام شي بیا نه پخېږي. دلته د انسان له خامۍ څخه مطلب دروغ ویل او د خلکو نه باوردی.که څوک یو ځل پـه دروغومشهور شو، نود هغه بیا رښتیا خبرې هم څوک نه مني او باور وربانديې نه کوي. څه ښه وایي چې د مرغلرې یو آب دی او چې آب ترې تویې شي بیا هېڅ ارزښت نه لري. د انسانانو عزت او درناوی هم دهغو په ښو او لوړو کړو وړو کې دی. په دروغو سره یـې لکـه د مرغلرې آب تویېږي.

د دروغجن سړي په مینه او دوستۍ هم څوک باور نه کوي. همدغـه سبب دی چې دروغجن سړی دوست نه شي پیدا کولی. وګورئ د یوه چرګ په بانګ باندې خلک له خوبه را پاڅېږي او باور وربانديې کوي، خو د دروغجن سړي په لوړه او قول څوک باور نه کوي. نو ویلی شو چې دروغجن سړی په ټولنه کې هېڅ قدر او اعتبار نه لري. دروغ ویل ډېر ژر څرګندېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې اړه يو متل دی چې (د دروغو مزل لنډ دی). که څوک غواړي چې په ژوند کې بريالی شي، خلک ورباندې باور ولري، نو په کارده چې تل رښتيا ووايي اوځان په رښتيا ويلو عادت کړي.

نوګرانو زده کوونکو! تاسو هم تل له خپلې کورنۍ او نورو ټولو خلکو سره رښتيا واياست او رښتينی چلند وکړئ. چې د خلکو د اعتبار وړ وګرځئ.

لغتونه او معناګانې:

خام :	اومه
ډېره :	ځان ساتل
څرګندېږي :	معلومېږي

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې د لوست متن په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ له کلمو څخه د جملو تش ځايونه ډک او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

اعتبار،	دي،	نه مني،	مرغلره

– هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او ______ ساتي، هغه رښتيا ويل او له دروغو څخه دځان ساتل ______.

– که څوک يو ځل په دروغو مشهور شو، د هغه رښتيا خبره هم بيا څوک ______.

– خبره او وينا هم لکه ________ ده.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په لنډو جملوکې وکاروي.

(اومه، ارزښت، رښتيا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتیا

موخه: چې زده کوونکي د روغتیا ساتنې په ګټو او ارزښتونو پوه شي. خپل بـدن پـاک وساتي او د دې شعر د لوستلو او لیکلو مهارتونه تر لاسه کړي.

پوښتنې:

۱. د تاسو په فکر که څوک خپل بدن تل پاک وساتي د هغه روغتیا به څرنګه وي؟

۲. د روغتیا دساتنې په برخه کې موږ باید څه وکړو؟

۳. که چېرې خپلې روغتیا ته پاملرنه ونه کړو څه به پېښ شي؟

زمـا روغتیا خوښه ده   تازه هوا خـوښه ده
لوبې مستي کـومـه   زما ښکلا خوښه ده
ځکه ځان پاک ساتمه   حد د خوراک ساتمه
ځان له مچانو ساتـم   ځان له بـدانو ساتم
مچ مېکروبونه راوړي   ځان له ټـګانو ساتم
ځکه خوشحاله یـمه   خلاص له جنجاله یمه

اروابناد غلام حضرت روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست یو د بل په مرسته ولولئ!
- زده کوونکي دې دخپل ځان د پاکوالي په اړه په وار سره خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې (د روغتیا، هوا، ښکلا، پاک، خوراک، خوشحاله)کلمې په خپلو کتابچو کې په تورو باندې واړوي.

لکه ر ــ و ــ غ ــ ت ــ ی ــ ا (روغتیا)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلموته لنډې جملې جوړې کړي.
- روغتیا– هوا – پاک

د چاپېریال د پاکوالي ساتنه

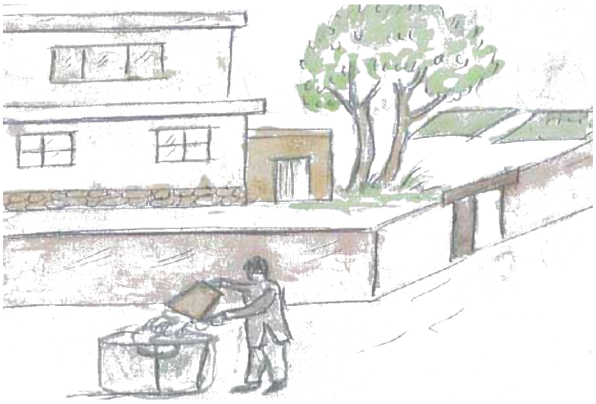

موخه: د خځلو د ځای پېژندل، د نویو کلمو په معنا پوهېدل اوددغه متن سم لوستل اوسم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د خوړو او میوو پوستکي په ټاکلي ځای کې وانه چول شي څه پیښیږي؟

۲. د چټلیو د مخنیوي په خاطر باید کوم ټکي په پام کې ونیسو؟

که غواړو چې روغتیا مو ښه وي او ناروغه نشو څه باید وکړو؟ د خپل ځان، کورنۍ، او د چاپېریال پاکوالي ته باید ډېره پاملرنه ولرو. هر کله چې غواړو خواړه او مېوې وخورو، لومړی خواړه او مېوې باید په پاکو اوبو ومینځو او بیا یې وخورو چې ناروغه نشو. همدا راز د مېوو اودخوړو پوټکي باید په ټاکلیو اومناسبوځایونوکې واچوو. که چېرې د خوړو پوټکي په لارې واچوو، نه یوازې دا چې په دې کارسره زموږ د چاپېریال پاکوالی کمېږي، بلکې دا کار بیا د ډېرو ناروغیو لامل هم ګرځي. نو په کار دا ده چې تل دخپل چاپېریال پاکوالي ته پاملرنه وکړو.د مېوو د پوټکو او د نورو شیانو د بې ځایه اچولو څخه ډډه وکړو، ترڅو دژوند چاپېریال مو پاک او روغتیا مو تل په برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

چاپېريال :	شاوخوا
پوټکي :	د مېوو پوستکي

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن يو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې يو بل ته دلوستل شوي متن څو جملې املاء ووايي.
- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پوستکي، مېوې، روغتيا، کلمې په تورو باندې واړوي.
- څو زده کوونکي دې په خپل وار د خځلو د بې ځايه اچولو په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط سره وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ویشتم لوست

زموږ چاپېريال

موخه: چي زده کوونکي خپل چاپېريال وپېژني، د چاپېريال د لوبو ميدانونو، ساعت تېري وسايلو په ساتلو او ارزښت پوه شي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتني:

۱. ستاسو په نظر چاپېريال څه ته وايي؟
۲. خدای (ج) زموږ په چاپېريال کې کوم شيان زموږ د ګټې لپاره پيدا کړي دي؟
۳. تاسي په خپل کلي کې د لوبو کولو لپاره پارک او د لوبو وسايل لرئ؟
۴. تاسي د خپل کلي يا چاپېريال ساتنې ته څه ډول پاملرنه کوئ؟

په کوم ځای کې چې موږ ژوند کوو. هغه د چاپېريال په نوم يادېږي. زموږ په چاپېريال کې خاورې، ډبرې، اوبه، ونې، بوټي، غلې، مېوې، څاروي، او الوتونکي شته دي. دا ټول شيان خدای (ج) زموږ د ګټې اخيستنې لپاره پيدا کړي دي. ترڅو له دغو ټولو نعمتونو څخه سمه ګټه واخلو. نو موږ ته لازمه ده چې د خپل چاپېريال سمسورتيا او پاک ساتنې ته ډېره پاملرنه وکړو. ځکه چې په طبيعت کې دا ټول شيان ځانګړې ښه والي او ارزښتونه لري. په چاپېريال کې ونې او ګلان هوا پاکه او ستره ساتي. د پاکې هوا تنفس کول بدن ته ګټه رسوي او انسان له ناروغيو څخه ژغوري.

همدا راز بايد په ټاکلي وخت سره ونو او ګلانو ته اوبه ورکړو. دهغو پالنه وکړو او پرې نږدو چې څوک يې ښاخونه مات کړي.

سربېره پر دې هغه دلوبو وسايل چې په پارکونوکې زموږ د لوبو او دچاپېريال د ښايست لپاره دي په سمه توګه ترې کار واخلو،او ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیان ونه رسوو، ښه زده کوونکي تل د خپل چاپېریال په ساتنه کې ښه پاملرنه کوي او له خپل چاپېریال څخه په سمه توګه ګټه اخلي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولئ. او د پارکونو، د لوبو د شـــیانو څخه د سمې ګټې اخیستو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیـــا د هـــر ګروپ یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د چاپېریال پـــه اړه دې خپـــل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

- د لاندې چوکاټ د جمع کلمو مفرد شکل د کلمو ترڅنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

جمع	مفرد
ډبرې	ډبره
ونې	
مېوې	
نعمتونه	

کورنۍ دنده:

- له لاندې کلمو څخه هغه کلمې په ګوته کړئ چې زموږ په چاپېریال کـــې پیدا کېږي او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ! (ځاروي، تېرې خـــاوره، اوبه، ونې، ځمکه، ډېر، ټول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د سګرټ څکولو زیانونه

موخه: د سګرټو په زیانونو پوهېدل، ځان ترې ساتل او ددې متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. څه فکر کوئ چې سګرټ څکول کومې ناروغۍ رامنځ ته کوي؟
۲. څوک چې سګرټ څکوي د هغو روغتیا به څرنګه وي؟
۳. ویلی شئ چې د ناروغیو تر څنګ د سګرټ څکول نور کوم زیانونه لري او خلک ولې ترې کرکه کوي؟

سګرټ څکول د انسان لپاره زیان لري. سګرټ څکول د سږو او زړه لپاره ډېر خطرناک دي. هغه څوک چې سګرټ څکوي ډېر ژر به د زړه او سږیو په ناروغیو اخته شي، داسې کسان تل ټوخېږي. سګرټ نه یوازې دا چې روغتیا لپاره ضرر رسوي، بلکې اقتصادي تاوان هم لري او پیسې پرې مصرف کېږي. همدا راز د سګرټو په څکولو کې نورو خلکو ته هم زیان رسېږي، دا ځکه هغه لوګی چې د سګرټ څکوونکي له خولې څخه راوځي نورو ته هم تاوان رسوي. همدا راز که چېرې امېندواره ښځه سګرټ وڅکوي ماشوم ته یې هم د زیان رسېدو امکان شته. نو لازمه ده هغه څوک چې سګرټ څکوي ځانونه دې ترې په کلکه وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن ولولئ. او بیا دې څو زده کوونکي د ټولګي مخې ته په وار سره راشي او د سګرټ څکولو د زیانونو په اړه دې خبرې وکړي.
- د لاندې کلمو مناسبه معنا له چوکاټ څه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف:سرېي: ________

ب: زیان: ________

ج:ماشوم: ________

کوچنی
تاوان
ششونه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د سګرټ، روغتیا، ضرر، کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

یو دېرشم لوست

چرچرک او مېږی

موخه: د وخت بې کاره تېرولو په زیانونو پوهېدل، له وخت څخه په سمه توګه ګټه اخیستل او ددې کیسې لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. آیا تاسې خپل وخت بیکاره تېروئ او که په کار او زیار کې یې تیروئ؟

۲.ستاسو په نظر خپل وخت بې ځایه تېرول څه زیان لري؟

۳.ستاسو په فکر څوک چې په خپلو کارونو کې زیار باسي ژوند به یې څه ډول وي؟

یوه مېږي په اوړي کې ډېر زیار ایسته. ده به د ژمي لپاره خواړه برابرول، چرچرک د ونې په ښاخ ناست و او سندرې یې ویلې، په دې وخت کې یې مېږی ولید،نو داسې یې ورته وویل: (ای ملګریه! ځومره زیار باسې؟) مېږي ورته وویل:(څه، څه ته دې خپلې سندرې وایه، ما پرېږده چې خپل کار وکړم) چرچرک سندرې ویلې او په خوښۍ یې شپې او ورځې تېرولې. ژمی را ورسېد او چرچرک چې خواړه نه درلودل، نو له مېږي څخه یې خواړه وغوښتل. مېږي ورته وویل:(تا خو د کار وخت په سندرو او ترانو تېر کړ او ما په ډېره خوارۍ د ژمي لپاره خواړه را ټول کړل). چرچرک په دې خبره غلی شو. مېږي بیا ورته وویل: (څرنګه چې په اوړي کې دې سندرې ویلې، اوس نڅا کوه!).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې دهر ګروپ یو تــن د ټولګي مخې ته راشي د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي اوهــم دې د کېسې لنډیزخپلو ټولګیوالو ته ووايي.
- د چوکاټ د ورکړل شویو کلمو هم معنا کلمې د کرښې په واســطه ســره ونښلوئ او په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ.

اوړی	تیارول
زیار	بدلې
سندرې	زحمت
برابرول	دوبی

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: په ا وړي کې يو ______ ډېر زيار ايسته. (مېرې، مچۍ)

ب: چرچرک ____ ویلې او په خوښۍ يې شپې او ورځې تېرولې. (سندرې، بدلې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د غابښونو ساتنه

موخه: دمتن سم لوستل، ليکل، د غابښونو د روغتيا په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. روغ او جوړ غابښونه څه ګټې لري؟
۲. تاسې د خپلو غابښونو د ساتنې لپاره بايد څه وکړئ؟
۳. په غابښونو باندې د کلکو شيانو ماتول کوم زيانونه لري؟

د ملالۍ غاښ خوږېده پلار يې د غابښونو کلينيک ته بوتلـه. ډاکټـر چې کله د ملالۍ غابښونه وليدل نو پوښتنه يې ترې وکړه: (په غابښونو دې څه مات کړي دي؟ ملالۍ ځواب ورکړ: پرون مې بادام پرې ماتول چې پاسنی غاښ مې په درد شو. ډاکټر ورته وويل: (هېڅکله په غابښونو کلک شيان مه ماتوه، ځکه د کلکو شيانو ماتول غابښونه زيانمن کوي، غابښونه د خوړو د ژولو لپاره يوه ډېره ارزښت ناکه وسـيله ده، کـه غابښونه مو روغ نه وي خواړه نشو ژوولی.

مورږ بايد دخپلو غابښونو ښه ساتنه وکړو.) ډاکټر بيا تـرې وپوښـتل: غابښونه پرې مينځې؟ ملالۍ ځواب ورکړ (هو، هره شپه مخکې له ويده کېدو څخه يې مينځم.) بيايې ملالۍ ته وويل: ډېر ښه، نو مورږ ته په کار دي چې د خپلو غابښونو ښه ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پلار ته يې وويل چې د دغې نسخې درمل واخله او په وخت سره دې مخکې له ډوډۍ خوړلو څخه وخوري. پلار يې د ډاکټر له لارښوونې څخه ډېر خوشحال شو اوخپلې لور ته يې وويل: د ډاکټرصاحب لارښوونې همېشه په پام کې ونيسه، ترڅو د غاښونو په ناروغۍ اخته نه شې.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او د غاښونو دارزښت په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د خپلو غاښونود ارزښت په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په لنډو جملو کې وکاروئ

(غاښونه– کلک شيان – مينځم)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د متن له مخې څلور کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې دېرشم لوست

د ملاریا ناروغي

موخه: د متن لوستل، لیکل او د زده کوونکو پوهېدل، چې د ملاریا ناروغي د ماشـــې د چیچلو په وسیله انسان ته لېږدول کېږي. او د مخنیوي لپاره يې باید ولاړې او ناپاکه اوبه له منځه یوړل شي.

پوښتنې:

۱. د ملاریا ناروغي څه ډول ناروغي ده؟
۲. دا ناروغي له څه شي څخه انسان ته پیدا کېږي؟
۳. مخکې له دې چې څوک د ملاریا په ناروغۍ اخته شي، څه ډول بایـــد له هغې څخه ځان وساتي؟

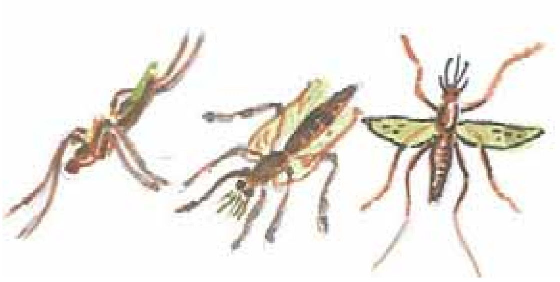

د ملاریا نـــاروغي د میاشـــې د چیچلو په وسیله انسان تـــه لېږدول کېـــږي. دا ماشـــې د انافیل په نامه یادېږي چې پـــه ولاړو اوبو، ډنډونو، تودو سیمو کې ژوند کوي. هلته هګۍ اچوي، د ملاریا ناروغي په اوړي او منې کې ډېره زیاته وي. د ملاریا د میاشې له چیچلو څخه وروسته په ناروغ سړه او توده تبه راځي او کله کله زړه بدي هم لري.

که دا تبه همېشنۍ شي، نو د ډېرو نورو ناروغیو لامل ګرځي پـــه دې ناروغي کې د وینې کمښت منځ ته راځي. نو ګرانو زده کوونکو! موږ ته په کار ده چې د امکان په صورت کې د ناولو او چټلو اوبو ډندونه له منځه یوسو او مخنیوی یې وکړو.

د کوروونو کړکیو ته باید جالۍ ونیسو. او د شپې له خوا باید په پشه خانو کې ویده شو. که چېرې څوک په دغې ناروغۍ اخته شي باید ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژر اړوندو کلینیکونو ته ورشي ځکه دا خطرناکه ناروغي د نه درملنې په صورت کې د نورو ډېرو ناروغیو او حتی د مړینې لامل ګرځي.

مآخذ: افغان اساسي قابلیتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او د ملاریا د تبې په هکله یو له بل سره خبرې اترې وکړئ بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د ملاریا د ناروغۍ په هکله دې خپل معلومات وړاندې کړي.
- په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ دکلمو متضاد شکل د کرښې په وسیلې سره ونښلوئ.

وروسته	مرګ
ژوند	لږ
ډېر	سوړ
تود	ډېرښت
کمښت	وړاندې

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: د ملاریا تبه د میاشې د چیچلو په وسیله انسان ته ______. (لېږدول کېږي، پیداکېږي)

ب: د ملاریا ______ په اوړي او منې کې ډېره وي. (ناروغي، چیچل)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادنۍ مينه

موخه: له هېواد سره د زده کوونکو د مينې او هغه ته د خدمت کولو د ذهنيـــت وده او پياوړتيا. او د دې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

١. په پورتني انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!
٢. زموږ د هېواد نوم څه دی؟
٣. هېواد ولې پر موږ ګران دی؟

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور دی. او په دې کور کې ژوند کوو. د هېواد د پاکې او سوتره هوا څخه ګټه اخلو او په نعمتونو يې زمـــوږ بدن وده کوي.

د هېواد اوبه، لمر، هوا، خاوره، غرونه او ټول طبيعت يې د خپل تن په شان را باندې ګران او د زړه مينه ور سره لرو. خو دا مينه يوازې پـــه ويلو سره نه، بلکې په دې لاره کې عمل د رښتيانۍ مينې ښه ثبـــوت کيدلی شي. هېواد له موږ نه کار غواړي چې په رښتينې توګـــه خپلـــو هېوادوالو ته خدمت وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن چې مور زده کوونکي یو، د خپلې مینې د پوره ثبوت لپاره هم باید خپل درسونه ښه زده کړو، د خپل ګران هېواد او خلکو لپاره د کار او خدمت ور وګرځو او په راتلونکي کې د دې ورتیاوو په اساس وکړی شو چې خپل دا وران او ویجاړ هېواد ودان کړو.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د لاندی کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

الف:هېواد____وطن___

ب:ګټه ________

ج: وده________

د: ویجاړ________

نمو
فایده
وطن
وران

کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور_____. (دی، ده)

د هېواد اوبه، لمر، هوا او خاوره را باندې ګران_____. (دي، لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

د غزني ښار

موخه: د متن لوستل، ليکل او د خپل هېواد د غزني د تاريخي نښو نښانو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو ته د خپل هېواد تاريخي ځايونه معلوم دي ؟ نومونه يې واخلئ؟

۲. د غزني په ښارکې د تاريخي ځايونو نښې نښانې مو ليدلې دي؟

غزنی زموږ د ګران هېواد افغانستان ډېر لرغونی ښار دی، غزنی د اسلام د سپېڅلي دين له راتګ سره په لومړيو وختونو کې د غزنويانو د پاچاهۍ مرکز و، دا ښار د سلطان محمود غزنوي له خوا اداره کېده، سلطان محمود غزنوي نه يوازې يو ځواکمن پاچا و، بلکې د هنرونو ښه پالونکی هم و، هغه د غزني ښار له پوهانو او هنرمندانو څخه ډک کړی و.

د غزني په ښار کې د لرغونو آثارو نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي له هغو څخه دوه ستر منارونه دي چې د کابل او غزني د سړک په غاړه اوس له خپلو تاريخي وياړونو سره ولاړ دي.

همدا راز يوه ماڼۍ او د هغه وخت د سرتېرو د استوګنځيو نښې نښانې هم ليدل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

◆ په خپلو ګروپونو کې دې متن ولولي او د لوست د مطلب په اړه دې يو د بل سره خبرې وکړي. بيا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د غزني د ښار په هکله دې معلومات ورکړي.

◆ د لاندې چوکاټ هم معنا کلمې په خپلو کتابچوکې يو له بل سره په مناسبو کلمو ونښلوئ!

لرغونی	قصر
ځواکمن	غښتلی
مانۍ	پخوانی

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: غزني زموږ د ګران هېواد افغانستان يو ______ ښار دی. (لرغونی، زوړ)

ب: د غزني په ښار کې د لرغونو ______ نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي.(هنر، آثارو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه اخترونه

موخه: چې زده کوونکي د کوچني او لوی اختر په هکله معلومات ترلاسه کړي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتنې:

١. په انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!
٢. پوهېږئ چې زموږ خلک په کال کې څو اخترونه لري؟
٣. ستاسو په فکر خلک ولې په اخترونو کې خوشحالي کوي؟

مسلمانان په کال کې دوه اخترونه لري، يو يې کوچنی اختر دی، چې د روژې د مياشتې په پای ته رسېدو سره رارسېږي او دويم يې لوی اختر دی. په اخترونو کې خلک نوي کالي اغوندي. ښځې، پيغلې او ماشومان خپل لاسونه سره کوي، ځوانان او سپين ږيري د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته ځي، هلته د اختر لمونځ کوي. همدا رنګه په لوی اختر کې زموږ هغه خلک چې اقتصادي توان او وس ولري په دغو ورځو کې د پسونو، سېرليو او نورو څارويو په حلالولو سره قرباني کوي او ځينې خلک په ګډه د غوايانو په حلالولو سره په قرباني کې برخه اخلي. چې د هغو يوه برخه غوښه په خپلو خپلوانو، ګاونډيانو او بې وزلو خلکو وېشي. په اخترونو کې خلک يو بل ته مبارکي وايي او يو د بل کورونو ته ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلوګروپونوکې له يو بل سره ولولي او د مـتن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- د جملو تش ځايونه دې په قوسونو کې په مناسبو ليکل شووکلمو ډک کړي!

په کوچني اختر کې خلک نوي کالي ________. (اغوندي، نه اغوندي)

ښځې، پيغلې او ماشومان خپل لاسونه سره ________. (کوي، کوو)

سپين ږيري او ځوانان د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته ____. (ورځي، نه ځي)

هغه خلک چې وس او توان لري په دغو ورځو کې _____کوي .(قرباني، خيرات)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د (کوچنی، اختر، لوی) کلمې په لنـډو جملـوکې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست

د تګ راتګ وسيلې

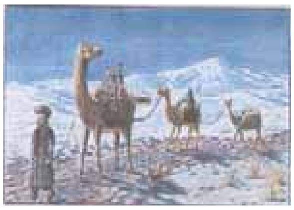

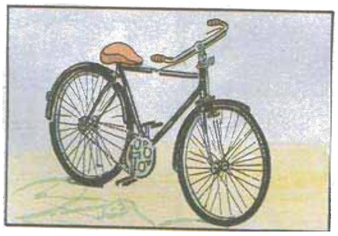

موخه: د تګ او راتګ د وسيلو پېژندل، په ارزښت او ګټو يې پوهېدل او ددې لوست سم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟

۲. ستاسو په فکر مور د تلو او راتلو لپاره څه شي ته اړتيا لرو؟

۳. د کلي او بانډو خلک خپل بارونه او مالونه په څه شي وړي او راوړي؟

د يوه هېواد د پرمختګ لپاره د ډېرو نورو شيانو په څنګ کې د وړلو او راوړلو وسېلو ته هم اړتيا ده. ځکه چې د خلکو ټولې اړتياوې په يوه وخت او يوه ځای کې نه پوره کېږي. هغوی ځينې وختونه نورو ځايونو ته ځي يا د نورو ځايونو څخه خواړه او د اړتيا وړ شيان خپلو سيمو اوکلو ته راوړي.

چې د دې کار د تر سره کولو لپاره دغو وسايلو ته اړتيا پيدا کوي لکه موټرونه، لارۍ، ګاډۍ، بايسکلونه، او همدا راز د ځينو څارويو لکه آس، اوښ، کچر، خر او نورو څخه هم د بار وړلو لپاره ګټه اخلي خپلې ستونزې او اړتياوې پرې لرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن له یو بل سره ولولئ. او نوي کلمې معنا کړئ!
- څو زده کوونکي دې د بار وړونکو وسپلو نومونه د ټولګي په مخ کې واخلي.
- د لاندې چوکاټ د مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

مفرد	جمع
آس	اسونه
اوښ	
کچر	
موټر	

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ! او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

آس،   موټر،   کچر،   بایسکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

جرګه

موخه: جرګه و پېژني، په دې پوه شي چې شخړې او ستونزې په جرګو اوارېږي او هم د متن سم لوستل اوسم ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په نظر جرګه څه ته وايي؟

۲. زموږ خلک خپلې ستونزې څه ډول اواروي؟

زموږ خلک خپلې ستونزې د جرګو له لارې اواروي. افغانانو ته دا پخوانی دود له نيکونوڅخه پاتې دی چې زموږ خلکو د غه منل شوی دود له پخوا څخه تر نن ورځې پورې پاللی دی. کله چې په ولسونو کې کومه ستونزه راپيدا شي، نو بيا جرګې جوړوي او خپلو ستونزو ته د جرګو په مرسته د حل لارې لټوي. جرګې ځانګړې قوانين لري. په دې غونډو کې د قوم هغه سپين ږيري او مشران راټولېږي چې ټولو ته منلي وي. جرګه کوونکي په يوه ټاکلي او ځانګړي ځای کې راغونډېږي، اړوندو ستونزو باندې خبرې کوي او په پای کې خپله عادلانه پرېکړه اعلانوي. زموږ خلک د جرګو پرېکړو ته په درنه سترګه ګوري او هغه مني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې ولولي او په خپلو ګروپونوکې د متن د مطلب په اړه له یو بل سره خبرې وکړي او بیادې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لیکل شوو کلمو لپاره د هغو مترادفې کلمــې پــه چوکاټ کې پیدا او دکلمو تر مخې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف: جرګه:_ دروغې جوړې غونډه

ب:ستونزې: ________

ج: سپېڅلی: ________

د: ځانګړې: ________

هـ: پرېکړه: ________

فیصله
روغه جوړه
مشکلات
پاک
خاص

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د جرګه، پرېکړه، روغه جوړه کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه دیرشم لوست

وزلوبه (بزکشي)

موخه: د متن لوستل، لیکل د بزکشي د لوبې پېژندل او ددې لوبې په هکله معلومات تر لاسه کول دي.

پو ښتنې:

۱. آیا تاسو په کوم ځای کې وزلوبه لیدلې ده؟
۲. څوک د وزلوبې په اړه خبرې کولی شي چې دا لوبه په څه ډول تر سره کېږي؟
۳. دغه لوبه زموږ د هېواد په کومو ولایتونو کې تر سره کېږي؟

وز لوبه زموږ د خلکو ډېره لرغوني او په زړه پورې لوبه ده. دا لوبه زموږ د هېواد په شمالي ولایتونوکې ډېره دود ده. په دې لوبه کې هغه مهارت لرونکي سپاره ګډون کوي چې خپل اسونه یې د دې لوبې لپاره په خاصو مهارتونو سره روزلي وي. دوی په دوو ډلو وېشل کېږي او په بېلوبېلو نومونو یادېږي.

د وزلوبې د میدان په مرکزي برخه کې یو ټاکلی ځای په پام کې نیسي چې د حلال د دایرې په نوم یادېږي. حلال شوی خوسکی یا وزه په دغې دایرې کې اچوي. د بزکشی لوبه د حلال له دایرې نه پیل، بیا په یوې بشپړې دورې سره چې له یوه بل ټاکلي ځای څخه را څرخېږي. دوه ځلې خوسکی باید د حلال دایرې ته ورسوي او هلته یې وغورځوي په دې توګه هر ټیم چې په دغه لوبه کې نسبت نورو ته زیات فعالیت سرته ورسوي هغه ډله د لوبې ګټونکې بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا لوبه زموږ د هېواد په زیاتو ولایتونوکې هر کال د خپلواکۍ د جشن په ویاړ تر سره کېږي. خلک د ننداري لپاره هلته ورځي او همدا راز د کابـــل پـــه ښارکې هم هرکال د جشنونو او نورو خوشحالیو په ورځو کې ترسره کېږي.

لغتونه اومعناګانې:

لرغونی :	ډېر قدیمي
ګټونکی :	وړونکی
غښتلی :	قوی
ویاړ :	افتخار
دود :	رواج
پیل :	شروع
ننداره :	سیل او کتل

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن ولولي او بیا دې د لوست د اصلي مطلب په هکله یود بل سره خبرې وکړي وروسته دې د هر ګروپ یو تن راشي او د وزلوبې په اړه دې معلومات ورکړي.
- د لاندې جملو تش ځایونه دې د چوکاټ په مناسبو کلمو ډک کړي او په خپلو کتابچو کې ولیکي.

شمالي
لرغونی

الف:د بزکشۍ لوبه زموږ د خلکو یوه ډېره ________ لوبه ده.

ب: دا لوبه زیاتره د هېواد په ________ ولایتونو کې ډېر دود لري.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په لنډو جملوکې وکـــاروي او پـــه کتابچو کې دې ولیکي.

وزلوبه، هېواد، ټیم، جشن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلویښتم لوست

د اوړي موسم

موخه: د اوړي دموسم پېژندل، د اوړي په موسم کې د هوا، مېوو او غلو دانو د پخېدو پــه هکله پوهېدل. د متن لوستل او لیکل دي.

پو ښـتنې:

۱. اوړی د کال څووم موسم دی او کومې میاشتې په کې شاملې دي؟
۲. په اوړي کې کومې غلې او دانې پخېږي؟
۳. په اوړي کې ولې مېوې او دانې پخېږي؟

اوړی د کال دویم موسم دی، دا موسم هم درې میاشـــتې دی: (چنګـــاښ، زمری او وږی) چې ځینې خلک ورته د سرطان، اسد او سنبلې میاشتې هـــم وايي، د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو تودېږي،چې دا تودوخه ډول ډول مېوې لکه خټکي، هندوانې، منې، ناک، شفتالو، زردآلو، آلوبـــالو، انګـــور، ګیلاس او همدا رنګه ټولې غلې دانې پخوي.چې زموږ د روغتیا او د ژوند د سمبالولولپاره په زړه پورې ګټې لري.

په دغه موسم کې بزګران د خپلو غلو او دانو په راټولولو پیـــل کـــوي او د پسرلي د موسم د خپل کار او زیار ګټې لاس ته راوړي او خپلې اړتیاوې پوره کوي، ځینې بزګران او باغوانان د خپلو اړتیاوو څخه زیاتې مېوې او دانې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي او هلته يې خرڅوي او له پیسو څخه يې د ژوند نورې اړتیاوې پوره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

موسم :	وخت، فصل
زيار :	زحمت

د زده کوونکو فعاليتونه:

- يو د بل په مرسته دې د اوړي د موسم متن ولولي او بيا دې څو زده‌کوونکي په وار سره د اوړي په هکله خبرې وکړي.
- د اوړي د مياشتو نومونو هم معنا کلمې دې له چوکاټ څخه پيدا کړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

الف: چنګاښ: ________

ب: زمرى: ________

ج: وږى: ________

سنبله
اسد
سرطان

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه په قوسونوکې د ليکـــل شوو مناسبوکلمولـه مخې ډک کړي.
- الف: اوړى د کال ________ موسم دى. (دويم، لومړى)
- ب: د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو ________. (تودېږي، سړېږي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

باغوان

موخه: د باغوان د دندې د ارزښت او ګټو پوهېدل او د دغه متن لوستل ، ليکل او په متن کې ورته (مشابه) کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې پوهېږئ چې باغوان چاته وايي؟

۲. تاسو ويلی شئ باغوان کوم مهم کارونه سرته رسوي؟

کيسه:

يوه ښوال يو بڼ درلود. هغه به هره ورځ د سهار له خوا ځيني شيان لکه لور، رمبی او بېل په لاس د باغ په لور روان و. باغوان به په باغ کې ډېر زيار ايسته. ښې مېوې لرونکې ونې يې پکې کښېنولې وې. ده به د ونو له ښخونو څخه بې کاره واښه لېرې کول. اوبه به يې ورکولې او يوه ګړۍ به يې له کار او خدمت څخه خلاصون نه و.

هر کال به يې له دغه باغ څخه ښه ناخه ګټه تر لاسه کوله او له دغې لارې به يې خپله ګوزاره په ښه توګه کوله. لږه موده وروسته باغوان مړ شو. د هغه زوی چې د خپل پلار څخه يې بېل ژوند کاوه د پلار ټول مال او باغ ورپاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی يې په بې پروايي اوچړچو پيل وکړ. د لټۍ او بې پروايۍ له کبله د باغ غم خواري ترې پاتې شوه. اوبه به نه ورسېدې، نو د باغ ونې ورو ورو وچې او له ګټې ښخه ولوېدې، دی اړ شو چې باغ او جايداد خرڅ کړي څه موده يې په هغو پيسو خپله ګوزاره وکړه، په پای کې هغه هم خلاصې شـــوې. د خوارۍ او غريبۍ په کړاوونو اخته شو.

لغتونه او معناګانې:

چړچو	:	عيش يا مزې
ګړۍ	:	ساعت
بڼوال	:	باغوان

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي اود متن مطلب دې نورو ته د کيسې په توګه ووايي.
- د لاندې ورته (مشابه) کلمو لپاره په چوکاټ کې دوې معنا ګانې درکـــړل شوې دي تاسې يې سمه معنا پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتـــابچو کې وليکئ:

الف: لور:________

ب: لور: ________

ج: ببل: ________

د: ببل: ________

طرف، خوا
يوم
يوازې
د رېبدلو آله

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتـــابچو کې دې وليکي.

لور، لور، ببل، ببل، باغوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ونو ګټې

موخه: زده کوونکي د ونو په ګټو او ارزښت وپوهېږي.د مېوو لرونکو او بې مېوو ونو پــه توپير او ګټو وپوهېږي او لاندې متن ولولي او ويې ليکي.

پو ښـتنې:

۱. ستاسو په نظر، ونې کومې ګټې لري؟

۲. آيا تاسې په کور کې ونې لرئ، ويلی شئ چې څه ګټې لري؟

ونې د انسانانو په ژوند کې ډېرې ګټې لري، په هر ځای او سيمه کې چې ونې ډېرې وي د هغې سيمې هوا د روغتيا لپاره ډېره ګټوره ده. ټــول انــسانان، ځاروي او مرغان پاکې هوا ته ډېره اړتيا لري. ناپاکه او ګردجنــه هـــوا د ناروغيو سبب ګرځي.

همدا راز په هغه ځای کې چې ونې ډېرې وي، دهغه ځای چاپيريـــال هـــم سمسور وي چې دسيمې سمسورتيا او پاکي د انسان د روغتيا سبب ګرځي. همدا رنګه په سمسورو سيمو کې ډېرې ونې د بادونو او سېلابونو د مخنيوي سبب ګرځي.

زموږ په هېواد کې د ونو ډېر ډولونه شته، چې يو ډول يې مېوه لرونکې ونې او بل ډول يې بې مېوې ونې دي. د مېوه لرونکو ونو ډېرې ښې ګټې د هغو مېوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، سربېره په دې انسانان د بې مېوو ونوله لرګيو څخه د ژوند نورې اړتياوې پوره کوي.

د کورونو، کړکيو، دروازو، مېزونو، څوکۍ، الماری، او تر ټولو مهمه دا چې د سپين کاغذ په جوړولوکې ترې خورا ډېره ګټه اخيستل کېږي. همدا رنګه په ژمي کې هم د کورونو د تودولو لپاره ترې کار اخلي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونوکې لوست ولولي.
- د ونو د ګټو په اړه دې په شفاهي توګه خبرې وکړي.
- لاندې کلمې دې په خپلوکتابچو کې وليکي او بيا يې په تورو واړوي.

(ونې– روغتيا– سپېڅلې– مېوې)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلویښتم لوست

د وخت ارزښت

موخه: د وخت په ارزښت پوهېدل او له هغه څخه هر اړخیزه ګټه اخیستل او د لوستلو او لیکلو د مهارتونو لاس ته راوړل دي.

پوښتنې:

۱. که تاسو خپل کارونه په ټاکلي وخت سر ته ورسوئ پایله به یې څه وي؟

۲. ولې وایي چې وخت د سرو زرو په ډول ارزښت لري؟

ما ټول خلک پېژني، خو ځان نه پوه کوي، زه په تلوار سره روان یم. چې یو ځل ولاړ شم بیانه راګرځم. زما په قدر ځینې خلک نه پوهېږي او له ما سره بې پروایي کوي. زه داسې خلکو ته حیران یم چې دوی زما په تللو سره خوانان شي، خو بیا کله چې د ځوانۍ عمر یې تېر شي ما هېر کړي، تر هغو چې سپین ږیري شي.

خو زه تاسو ته د دوستۍ دا خبره کوم چې زما په قدر پوه شئ او ما وړیا له لاسه مه ورکوئ. زه ډېر قیمتي یم او خلک ما سره زر بولي.

نو اوس ووایاست چې زما نوم څه دی؟ زه به یې درته ووایم زما نوم وخت دی.

مآخذ: پښتو زده کړې اساسي قابلیتونه

لغتونه او معناګانې

تلوار :	ګړندیتوب
وړیا :	مفت
تللو :	تګ – تلل
سره زر:	طلا–

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلو ګروپونو کې ولولي، وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- د لاندې چوکاټ مترادفې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې له یو بل سره د کرښې په واسطه ونښلوئ.

قدر	له یاده ایستل
هېرول	مفت
وړیا	باارزښته
قیمتي	ارزښت

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د وخت، قدر، سره زر کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باران

موخه: زده کوونکي باید پوه شي چې باران څنګه منځ ته راځي، څه ګټې لري. او د متن سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. څوک ویلی شي چې باران ځمکې ته څه ګټې رسوي؟

۲. که چېرې باران نه وي څه پېښیږي؟

۳. ستاسو په نظر باران څنګه منځ ته راځي؟

اوبه د ټولو ژوو د ژوندي پاتې کېدو لپاره له لومړنیو اړتیاوو څخه ګڼل کېږي. نو ځکه باران هم د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه اوبه کوي، ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي. د انسانانو، څارویو، الوتونکو او د نورو ټولو ژوو ژوند د اوبو په وسیله پایښت مومي.

اوس باید پوه شو چې باران څنګه راځي؟ د ځمکې پرمخ اوبه د لمر د وړانګو په واسطه تودیږي، ورو ورو د بخار په توګه هوا ته پورته کېږي، بیا هلته د هوا د لوړوالي له امله سړه او د وریځو په څېر په فضا کې راټولېږي او د څاڅکو په څېر بېرته ځمکې ته راښکته کېږي چې موږ یې باران یا د الله تعالی (ج) لوی رحمت بولو.

لغتونه او معناګانې:

ژوي :	ژوندي موجودات
اړتیا :	ضرورت
بقا :	پایښت
په څېر :	په شان
وده :	نمو

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د اوبو د ګټو په هکله دې یو له بل سره خبرې وکړي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د اوبو د ګټو په هکله دې نورو تـه معلومات ورکړي.
- د لاندې ګډو وډو کلمو څخه یوه لنډه جمله په خپلو کتابچو کې جوړه کړئ.
(باران، رحمت، بولو، د الله تعالی (ج)، لوی)

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې ولولئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
- باران د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه پرې اوبه کېږي او سمـــسورتیا مومي. ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي.
- باران د الله تعالی لوی رحمت او د ژوند له لومړنیو اړتیاو څخه بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلویښتم لوست

بزګر

موخه: د نظم لوستل، لیکل او د بزګر د دندې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو کوم بزګر پېژنئ؟

۲. بزګر په ځمکه کې څه شی کري؟

۳. بزګران له کومو شیانو څخه د ځمکې په کرلوکې کار اخلي؟

ځمکه وتره په اوبو کـــا
بیا یې یوې په غویو کـــا
تخم و شیندي پټي کـــې
بیا ماله یې په ورو وروکـــا
ځوک کرکیله په ماشین کا
دچا زړه بیا غوبي شین کـــا

(روغمن)

کیسې

هغه کومه کلمه ده که د ښي لورې نه یې ولولې دخوړلو شی او که د کیڼ لورې نه یې ولولې د اغوستلو شی ورڅخه جوړېږي؟

م، ر، چ = (   )   چ، ر، م = (   )

لغتونه او معناګانې:

وتره :	نیمه وچه
یوې:	قلبه
شیندي :	تیتوي
کرکیله :	کښت
شین:	غمجن
ښي :	راسته
کیڼ:	چپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې نظم له يو بل سره ولولي او مطلب دې په خپلو منځونـــو کې ووايي او بيا دې د هر ګروپ يوغړی د ټولګي مخــې تــه راشـــي او د بزګری په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لوستل شوې کيسی ځواب په خپلو کتابچو کې وليکي او زيار دې وباسي چې داسې کلمې پيدا کړي چې دکين لوري څخه په لوستلو سره يوه معنا او د ښي لوري څخه بله معنا ورکړي. لکه (چرم او مرچ)

پوښتنې:

- بزګر ځمکه په څه شي يوې کوي؟
- بزګر په ځمکه کې څه شی کري؟
- بزګران کله چې په پټيو کې تخم وشيندي وروسته يې ولې ماله کوي؟

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د بزګر شعر په ياد زده کړي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکاڼ

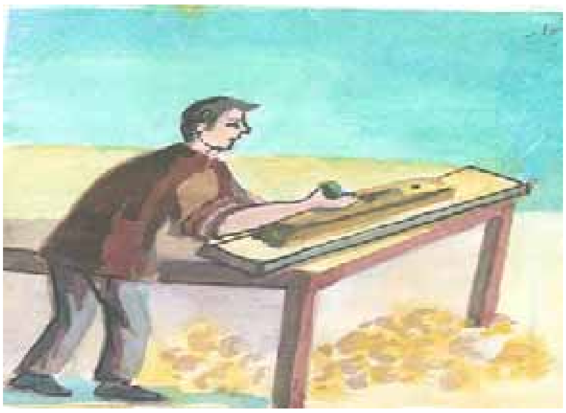

موخه: د ترکاڼۍ په ارزښت پوهېدل، د ترکاڼۍ د سامانونو پېژندل، د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه شی وینئ؟
۲. ستاسو په نظر ترکاڼ له لرګیو څخه کوم شیان جوړوي؟
۳. د ترکاڼۍ د سامانونو، نومونه څو ک ویلی شي؟

ترکاڼي ډېر ښه او ګټور کسب دی. ترکاڼ په ټولنه کې خورا ارزښت لري.ترکاڼ ته ټول خلک اړتیا لري. د اجمل مشر ورور ترکاڼ دی. هغه د لرګیو څخه د قرآنکریم ښه ریېلونه، مېزونه، څوکۍ ، دروازې، کړکۍ ، د لیک تختې، خطکشونه او الماری جوړوي، همداراز د بزګری لپاره هم ځینې سامانونه لکه ژغ، غاښور، ماله، راشپېل، ښاخۍ او داسې نور شیان جوړوي.

ترکاڼ خپل کارونه په اره، تېشه، رنده، برمه اوډېرو نورو سامانونو ترسره کوي. خو اوس د ترکاڼۍ له ځینو سامانونو لکه رنده، برمه، اره او داسې نورو څخه د برېښنا په وسیله کار ترې اخیستل کېږي. د ترکاڼ لپاره کار آسان شوی دی او کولی شي چې په لږه موده کې د اړتیاوړ خورا ښه شیان جوړ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- له یو بل سره متن ولولئ!
- د ترکاڼ او د هغه د سامانونو په اړه خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– ترکاڼي ډېر ښه اوګټور کسب __________. (دی، لري)

– هغه ته ټول خلک اړتیا ________. (لرو، لري)

د مشق اوتمرین املا: زده کوونکي دې له یو بل سره د متن د جملود املا کار وکړي.

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې هجا کړي. لکه (تر– کاڼ)

(ترکاڼ، ټولنه، اجمل، لرګیو، اره، ترښخ، رنده، برمه)

(رایل) یا (رحیل) د ضرب (×) د نښې غوندې له لرګي څخه جوړه شوې یوه آله ده چې په منځنۍ برخه کې قاتېږي او قرآن کریم ورباندې ایښودل کېږي.

کورنۍ دنده:

– د ترکاڼ د سامانونو، نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلویښتم لوست

تېليفون

موخه: چي زده کوونکي تېليفون وپېژني په ارزښت يې پوه شي. بشر ته د خدمت کولو ذهنيت پيدا کړي. اولاندي متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتنې:

١. تېليفون د څه شي لپاره کارول کېږي؟

٢. تېليفون څه ارزښت لري؟

٣. تېليفون که نه وای څه کېدل؟

د تېليفون اختراع د لومړي ځل لپاره د يو امريکايي پوه له خوا چي (ګراهام بل) نومېده وشوه.خو د ګراهام بل تېليفون بشپړ نه و. وروسته د نورو پوهانو له خوا تېليفون بشپړ شو او تر لېرې واټن پورې يې غږ ولېږداوه. اوس په نړۍ کې د تېليفون په اړه زيات بدلونونه رامنځ ته شوي دي.

خلک کولی شي په ډېرې آسانۍ سره د نړۍ له يوه ګوټ څخه بل ګوټ ته خپل پيغام واستوي. سربېره پردې اوس کوچنی تېليفون چې ګرځند (موبايل) نومېږي په بېلابېلو بڼو ډېر ښکلي جوړ شوی دی. (موبايل) ګرځنده تيلفون ته وايي. کېدلي شي چې هر څوک يې هرځای له خپل ځان سره وګرځوي. او د اړ تيا په وخت کې ترې کار واخلي.

لغتونه او معناګانې:

واټن :	فاصله
ګوټ :	ګوښه
ستونزې :	مشکلات

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې دټيليفون متن ولولي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټيليفون په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو مترادفې کلمې له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱. اختراع:__________

۲. بشپړ: __________

۳. واټن: __________

فاصله
پوره
نوښت

- پورتنۍ کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ اوبيا يې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې (د ټيليفون، پيغام، نـړۍ) کلمې وليکي او بيا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلویښتم لوست

دالوتونکو وزرونه

موخه: د متن لوستل، لیکل او هم چې زده کوونکي په دې پوه شي چې انسان د مرغانو د الوتلو له مخې الوتکه جوړه کړه.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د الوتونکو مرغانو وزرونه نه وای څه کېدل؟

۲. انسانان د الوتکې څخه کومې ګټې اخلي؟

ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په لوست ویلو بوخت وو. د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د یوه ښکلي مرغه خواته شو. اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آیا تر اوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی چې وزر لرونکي ژوي الوزي؟ ملالۍ وویل: هو! پوهېږمه هغه الوتونکي چې وزرونه لري کولی شي چې والوزي.د الوتونکو وزرونه د دوی د جسامت په اندازې لوی او واړه دي. دلویو وزرونو الوتونکي ډېره اوچته الوتنه کوي.

ډېرو لرو سیمو او هېوادونو ته هم تللی شي. ټول الوتونکي ډېر ښکلي هم دي. خو کاشکې، زه هم الوتونکی وای! چې ډېرې لوړې هوا ته مې الوتل کولی شوی! اسد په ځواب کې ورته وویل: خورې، لوی خدای (ج) انسانانو ته هسې فکري قوت او پوهه ورکړې ده چې د هغې په مرسته کولی شي نوښتونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وسايل جوړ کړي، چې ډېرو لرو او لوړو ځايونو ته پرې لاړ شي. لکــه څنګه چې انسان وکولی شول د خپلې همدې پوهې په واسطه الوتکه اختراع کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې په ګروپونو کې متن ولولي او د مطلب په هکله دې يو بل سره خبرې وکړي او بيا دې دهر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن په اصلي مطلب دې خرګندونې وکړي.
- زده کوونکي دې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکي او معنا يې کړي.
- واړه، الوتونکی، پوهه ،الوتکه.
- لاندې نيمګړي عبارتونه په خپلوکتابچو کې بشپړ کړئ!
  - ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په درس ويلو ....
  - د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د يوه ښکلي .... خواته شو.
  - اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آيا تراوسه پورې ستا دې خبرې تــه پــام شوی دی هرهغه ژوی چې وزرونه لري ....
  - ملالۍ وويل: هو! پوهېږم چې ټول الوتونکي وزرونه ....

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست له متن څخه څلور کرښې په خپله خوښه وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طبیعي شتمني

موخه: د هېواد د اقتصادي شتمنیو پېژندل اودهغو ساتنه، په متن کې د جمعې او مفردو کلمو پېژندل او د دغه متن لوستل او لیکل دي.

پو بنتنې:

۱. ستاسو په فکر شتمني څه معنا او مفهوم لري؟
۲. د ځنګلونو څخه څه شی په لاس راځي؟
۳. له ځنګلونو څخه کومې ګټې تر لاسه کوو؟

زموږ د هېواد ځنګلونه، دښتې، غرونه او ټول کانونه د سرو او سپینو زرو نه ډک دي. موږ باید خپلو درسونو کې زیار وباسو علم او پوهه زده کړو، چې د خپل هېواد له طبیعي شتمنیو څخه په سمه توګه ګټه واخلو او خپل هېواد ودان او سمسور کړو.

لغتونه او معناګانې:

شتمني	:	دارایي، پانګه
کانونه	:	معدني زېرمې
پوهه	:	علم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره لوست ولولي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لاندې چوکاټ کې د جمعو کلمو ترڅنګ مفردې کلمې پیدا اوپه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

جمع	مفرد
ځنګلونه	ځنګل
غرونه	
کانونه	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې (د ځنګلونه، سیندونه او کانونه) کلمې په لنډوجملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

کار او طبیعت

موخه: چې زده کوونکي د کار د ارزښت او ګټو په هکله پوه شي او د بې کارۍ په زیانونو او بدو پایلو وپوهیږي. اولاندې متن سم ولولي او سم یې ولیکي.

پوښتنې

۱. آیا د کار او زیار په هکله څه پوهیږئ خبرې پرې کولی شئ؟

۲. کار څه ګټې لري؟

۳. که موږ او تاسې کار ونه کړو پایلې به یې څه وي؟

خوږو زده کوونکو! ټول انسانان، څاروي او مرغان د خپل پاینښت لپاره شپه او ورځ کار کوي. چې په زیار او هڅو یې د ژوند چارې سمې دي. د مثال په توګه بزګران موږ ته غنم، جوار او داسې نور کـرې د همـدغو بزګرانو له برکته زموږ دسترخوان په ډوډۍ او نورو شیانو باندې رنګینه وي. همداراز د مالیار د یوم په برکت باغونه او بڼونه سمسورېږي.

نو که چېرې موږ لاس تر زنې کېنو دا خبره څرګنده ده چې له زیان سره به مخامخ شو.

هوښیاران وایي: کار وکړئ ځکه چې د بې کارۍ ژوندون ګران دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست له یو بل سره ولولي. څو زده کوونکي دې په وار د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لوستل شوي لوست کې داسې کلمې پیدا کړي چې لــه دريو او پنځو تورو څخه جوړې شوې وي.

بیا یې په خپلو کتابچو کې هیجا کړي. لکه انسان (ان– سان) جهان (جــ– هان)

- له مفردو کلمو څخه دجمعي کلمې جوړې کړئ!

مفرد	جمع
څاروی	
کور	
بزګر	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه سم بیــت جوړ کړي.

۱. موږ، ته، غنم، جوار، بزګران، او داسې، کري، نور.

۲. ګران دی، د بې کارۍ، کار وکړئ، ژوندون، ځکه چې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورمونه (پندونه)

موخه: د ورمونو په معناګانو پوهېدل ، په ژوند کې پرې عمل کول او د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې

۱. ګرانو زده کوونکو! کله مو له چا څخه ورمونه اوریدلي دي؟
۲. له مور، پلار،استاد او نورو مشرانو څخه د ورمونو اوریدل څه ګټه لري؟
۳. ورمونه څه معنا لري؟

ښه خلک هغه دي، چې نورو ته ګټه ورسوي.

پرخپلو ژمنو وفا وکړئ.

په دنیا کې ښه عمل، د دین او دنیا کرونده ده.

څوک چې خپله ژبه له بدو خبرو څخه ژغوري، په ژوند کې نه پښېمانیږي.

څوک چې بل ته کوهي کیني، خپله په کې لوېږي.

د بې فکره او بې تدبیره کار نتیجه خرابه ده.

له ښو خلکو سره دوستي کوئ اود بدو خلکو له دوستۍ څخه ځان وساتئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره هر یو لوستل شوي ورمونه ولولي اوځــو نــور زده‌کوونکي دې د ورمونو په مطلب د ټولګي په مخ کــې لنــډې خبــرې وکړي.
- زده کوونکي دې ورمونه په یادو زده کړي او په ښکلي لیک ســره دې پــه خپلو کتابچو کې ولیکي!

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې ورمونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او په یاد، دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متلونه

موخه: د متلونو پېژندل، دهغو په معنا او ارزښت پوهېدل په ورځني ژوند کې د متلونو سم او په ځای کارول، د متلونو لیکل او زده کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسوله متلونو سره آشنايي لرئ؟
۲. ولې په خپلو خبرو کې متلونه کاروو؟
۳. څوک کولی شي چې متل ووايي؟

خپل عمل د لارې مل دی.

چې څه کرې هغه به رېبې.

ژرنده که د پلار ده هم په وار ده.

چېرې چې اوسې، په خوی به د هغو شې.

له یوه لاس څخه ټک نه خېژي.

په یوه ګل نه پسرلی کېږي.

مار ته په لستوڼي کې ځای مه ورکوه.

خپله ژبه هم کلا ده هم بلا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د متلونو متن په لوړ آواز د ټولګي په مخکې ولولئ!
- یو د بل په مرسته لوستل شوي متلونه د املا په توګه ولیکئ!
- په ګروپي توګه د متلونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو غړی د ټولګي مخې ته راشي او یو متل دې په شفاهي توګه نورو ته ووایي او په مطلب یې لنډې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوي متلونه په ښکلي لیک ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري پنځوسم لوست

د منې موسم

موخه: زده کوونکي دمنې موسم وپېژني او په دې وپوهېږي چې بزګران د پسرلي له کار او زيار څخه د منې په موسم کې ګټه اخلي.

پوښتنې:

۱. ويلی شئ چې منی د کال څووم موسم دی؟

۲. تاسې د منې د مياشتو نومونه ويلی شئ؟

۳. آيا د منې په موسم کې د هوا او دمېوو په هکله معلومات لرئ؟

منی د کال درېم موسم دی. دا موسم هم درې مياشتې دي. (تله، لړم او ليندۍ) چې د ميزان،عقرب او قوس په نامه هم بللی شي. کله چې د اوړي موسم پای ته ورسېږي، د اوړي تودوخه ورو ورو لږه شي او کله چې د تلې د مياشتې لومړۍ ورځ راورسېږي، ورځ او شپه سره برابره شي. هوا نه سړه وي او نه توده. هره خوا سمسوره او په ډول ډول ګلانو او د دې موسم په ځانګړي رنګ سره لکه دويم پسرلی رنګينه ښکاري.

د منې په موسم کې د هېواد د سړو او تودو سيمو د ونو پاڼې په ژېړېدو پيل کوي او ورو، ورو رژېږي. انګور، خټکي، منې او داسې نورې مېوې په دې موسم کې ښې پخېږي او د خوړلو لپاره تيارېږي. يوه برخه يې له هېواد څخه بهر نورو هېوادونو ته هم لېږل کېږي، چې هلته لوی لوی بازارونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولي او بیا دې د مني د ګټو په هکله له یو بل سره خبرې اترې وکړي.
- زده کوونکي دې د مني د میاشتو نومونه دچوکاټ په تشو ځایونو کــې پــه خپلو کتابچو کې ولیکي.
- زده کوونکي دې دلاندې کلمو معنا له چوکاټ څخه پیداکړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

۱. موسم:__________
۲. تودوخه:__________
۳. رژیږي:__________

موسم، ګرمي، تویېږي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د مني د میوو څو نومونه ولیکي.چې په دې موسم کې ښې پخېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژمي موسم

موخه: د ژمي د موسم پېژندل، د دغه موسم د هوا په ډېر بدلون او سړېدو باندې پوهېدل او د ژمي په یخنۍ کې د ځان ساتنې ذهنیت ور کول دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې کوم موسم وینئ؟
۲. ویلی شئ چې ژمی د کال څووم موسم او ددې موسم د میاشتو نومونه څه دي؟
۳. خلک د ژمي د رارسېدو لپاره څه تیاری نیسي؟

ژمی د کال څلورم موسم دی. (مرغومی، سلواغه او کب) د ژمي د درې میاشتو نومونه دي، چې ځینې خلک یې د (جدي، دلوې او حوت) په نومونو هم یادوي. په ژمي کې د لمر وړانګې او تودوخه کمزورې وي، هوا ورو ورو سړه شي. ځینو تودو سیمو او ځایونو کې ځینې مېوه لرونکې او بې مېوې ونې لکه د نارنج، سبر، نښتر او داسي نورې، چې د ننګرهار، لغمان، کونړ، کندهار، پکتیا په ولایتونو کې ډېرې دي، همېشه شنې پاتې کېږي، په سړو سیمو کې ډېرې واورې او بارانونه اورېږي، خو که په تودو سیمو کې واوره وشي، ژر ویلې کېږي. واورې او بارانونه د کښتونو لپاره ډېرې ګټې رسوي.

یومتل دی چې: (کابل بې زرو شه دی نه بې واورو). په کابل او نورو سړو سیمو کې چې د ژمي هوا ډېره سړه شي، نو خلک په خپلو کورونو کې صندلۍ او بخارۍ ږدي او تاوده کالي اغوندي، چې د زیاتې یخنۍ له کبله ناروغه نشي. نو هغه خلک چې شتمن دي، ور ته په کار ده چې په دغه موسم کې له بې وزلو خلکو سره د خپل توان په اندازه مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ژمي د لوست متن ولولئ او دژمي په هکله له يو بل سره خبرې وکړئ.
- لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووايئ؟

- ژمی د کال څووم موسم دی؟
- د ژمي مياشتې په نورو کومو نومونو باندې يادوي؟
- په کومو سيمو کې د نارنج، سبر، نښتر او داسې نورې ونې پيدا کېږي نومونه يې واخلئ؟
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د ژمي د اړتياو پــه هکلــه دې معلومات وړاندې کړي او بيا دې زده کوونکي د متن له مخې د يو بل په مرسته د امــلا کار وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د ژمي د مياشتو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکي.او په لنډو جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د اور ګټې او زیانونه

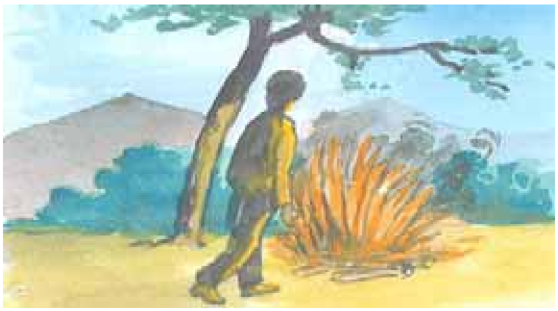

موخه: د متن لوستل، لیکل، د اور د ارزښت،ګټو او زیانونو په هکله زده کوونکــو تــه معلومــات ورکول دي.

پو ښــتنې:

۱. ستاسو په نظر اور ګټې لري که زیانونه؟

۲. مورږ په ژوند کې اور ته څه اړتیا لرو؟

په پخوا زمانو کې خلکو اور نه پیژانده. کله به چې لمر لویده او هوا تیـــاره کېده، ټول خلک ویده کېدل، خلکو په هغه زمانه کې د هوا د سړېدو له کبله د غرونو په غارونوکې ژوند کاوه. د ځان د تودولو لپاره یې هېڅ ډول وسیلې نه درلودې.

سابه او دځارویو غوښې به یې اومې خوړلې. ښایې کومه ورځ به په ناڅاپي ډول د برېښنا او تندر (الماسک) د اور له امله کومې ونې اور اخیـــستی وي او د انسان پام به د هغه رڼا او تودوخې ته شوی وي. یا دا چې ښایي د دوو تېږو د سولېدو په وسیله به اور پیدا شوی وي، خو د هغه وخت انسانانو ترې زده کړل چې څرنګه اور پیدا او بل کړي، اوڅه ډول له اور څخه ګټه واخلي.

د اور موندنه او کشف کول د انسان له ارزښتنا ناکو کارونو څخه شمېرل کېږي. د وختونو په تېریدو سره له اور څخه په ګټو اخیستلو باندې هم پـوه شول چې د انسانانو د ژوند د بدلون سبب وګرځېده. وروسته یې له اور څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخوړو د پخولو او د يخنۍ په وخت کې يې د ګرمولو لپاره کار واخيست او د هغه د رڼا څخه يې هم ګټه پورته کړه، خو بايد پام وکړو، چې لـــه اور ســـره هېڅکله لوبې او بې پروايي ونه شي او له ډېر احتياط څخه کار واخيستل شي. ځکه اور په هغه اندازې چې ګټور شی دی. په همغې اندازې خطرناک هم دی، چې بيا د هغه مخنيوی ډېر ګران او له توان څخه لرې خبره ده.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- زده کوونکي دې يو بل ته د لوست له مخې املا ووايي او هم دې د يو بـــل غلطۍ ور په ګوته کړي.
- په ګروپي توګه د اور په هکله خبرې وکړئ او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او په شفاهي توګه دې د اور د ګټو او زيانونو په هکله نورو ته معلومات وړاندې کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په لنډو جملو کې دې وکاروي.
(اور، کشف، غرونو، رڼا، تودوخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الوتونکي مرغان

موخه: دمتن لوستل، لیکل، د الوتونکو مرغانو او د هغو د ځینو ډولونو پېژندل او پــه ګټو یې پوهېدل دي.

پو ښـتنې:

۱. تاسو د کومو الوتونکو مرغانو نومونه پېژنئ؟
۲. مورږ د کومو الوتونکو له غوښو او هګیو څخه ګټه اخلو؟
۳. کوم الوتونکي په اوبو کې لامبو وهلی شي؟

ځینې مرغۍ او مرغان الوتونکي دي. چې په هوا کې الوزي، له یوه ځای څخه بل ځای ته تګ راتګ کولی شي، ځینې الوتونکي ټول ژوند په یوه ځای کــې تېروي، لکه چنچنې، ښاروګانې، زرکې او داسې نورې، خو یو شمېر الوتونکي په ژمي کې تودو سیمو ته کوچ کوي او د اوړي په توده هوا کې بېرته خپلــو ځایونو ته راځي مرغان ډېر ډولونه لري لکه زانې، بازان، باښې او داسې نور چې قوي وزرونه لري په هواکې ډېر جګ او لوړ الوزي. یاد شوي الوتونکي قوي منبوکې او منګولې لري، چې نور مرغان او حیوانات پرې ښکرلی شي، نو لــه همدې امله غوښه خوړونکي مرغان بلل کېږي. یو شمېر مرغان د خپلو پرده لرونکو پنجو په مرسته په اوبو کې لامبو وهي. لکه هیلۍ، بتې، ډینګ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګانې:

مېنبوکه :	ټونګه
منګولې :	پنجې

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ د مرغانو په هکله يو د بل سره خبرې وکړئ او وروسته دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي د مرغانو او دهغو په ګټو دې خبرې وکړي.
- په لاندې چوکاټ کې د ځينو مرغانو نومونه ليکل شوي دي. تاسي يـــوازې د لامبو وهونکو مرغانو د نومونو څخه يوه کرښه راتاوه کړئ او بيـــا د لانـــدې چوکاټ په شان د هغو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

بازان، بابېې، چنچڼې، هيلۍ، بتې، ډينګ

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې جملې د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډکې کړي.

۱. ځينې مرغۍ او مرغان الوتونکي ________. (دي، ده)

۲. ځينې الوتونکي ټول کال په يو ځای کې ژوند ________.(تېروي،لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه پنځوسم لوست

رښتینی هلک

موخه: چې زده کوونکي د انصاف او رښتینولۍ په ارزښت وپوهېږي او په متن کې د مفردواو د جمع کلمو توپیر وکړي او دا متن سم ولولي او وېې لیکي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟

۲. د شیانو په پلورلو کې انصاف کول ښه کار دی؟

یو هلک په خپل پلورنځي (دوکان) کې د اړتیا وړ شیان خرڅول. یو سړی راغی، دوې هګۍ یې واخیستې. د اخیستونکي فکر نه و، د پینځو افغانیو پر ځای یې لس افغانۍ ورکړې او ترې روان شو، هلک پوه شو، چې اخیستونکي ورته د پینځو افغانیو پرځای لس افغانۍ ورکړې،له پلورنځي ووت او ورپسې یې منډه کړه او هغه ته یې وویل: ماما! دا لس ګون در واخله او ته پنځه افغانۍ راکړه، دا ځکه چې زما پینځه افغانۍ پر تا کېږي.

اخیستونکي د دغه هلک له رښتینولۍ او صداقت څخه ډېر خوشحاله شو. نو ورته یې وویل: شاباس! ستا له رښتینولۍ نه ډېر خوښ شوم. الله (ج) دې نېکمرغه لره او دا پنځه افغانۍ دې هم تاته بخشش وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د هر ګروپ یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په خپله ژبه ووايي.
- یو بل ته د کلمو او جملو املا ووایاست!
- له مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې کړئ.

مفرد	جمع
هلک	هلکان
سړی	
اخیستونکی	
فکر	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه یوه جمله جوړه کړي.

(ډېر، خوشحاله شو، اخیستونکی، د دغه هلک له ربتینولۍ څخه)

اته پنځوسم لوست

دکورنیو چرګانوساتنه

موخه:د متن لوستل، ليکل ، دکورنيو چرګو او چرګانو روزنه او د هغو په سمې پالنې او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

١. تاسې په کور کې دچرګو او چرګانو د ساتنې سره مينه لرئ او دهغو په سمې ساتنې پوهېږئ؟

٢. د کورنيو چرګانو څخه کومې ګټې اخلو؟

عابدې په کور کې چرګې او چرګان ساتلي وو. د هغې چرګې او چرګان ورځ په ورځ خوارېدل، چرګو يې هګۍ نه اچولې،عابده نه پوهېده چې څه وکړي؟ يوه ورځ چې اکا يې شېر محمد د دوی کورته راغی نوعابده يې خپه وليده. شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه خبره ده؟ عابدې ورته وويل: کاکـــا جانه! زما چرګان ورځ په ورځ خوارېږي او هګۍ هم نه اچوي، نه پوهېږم چې څه وکړم؟ هغه ورته وويل: دچرګو اوچرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواړه او اوبه ورکوه! او په خپل وخت يې واکسين کوه، چرګې او چرګان به دې ښه شي، ځکه چې واکسين چرګان له ناروغيو څخه ژغوري. عابدې دا کار وکړ، هماغه و چې چرګې او چرګان يې غوښن او تندرست شول او چرګې يې په هګيو راغللې، اوس نوعابده خوشحاله ده، ځکه هره ورځ له خپلو چرګـــو څخه هګۍ ټولوي اوبازار ته يې د پلورلو لپاره وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا له یو بل سره د کورني چرګانو دګټو په هکله خبرې وکړئ.
- لاندې نیمګړي عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

– عابدې په کور کې چرګان ساتلې............... .
– دهغې چرګان ورځ په ورځ...................... .
– عابده نه پوهېده چې څه ....
– یوه ورځ چې اکا یې شېر محمد د دوی کورته ....
– نو عابده یې خپه ....
– شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه ....
– عابدې ورته وویل: چې کاکا جانه! زما چرګې او چرګان ورځ په ورځ خوارېږي او هګۍ هم ....
– هغه ورته وویل: د چرګو او چرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواړه او............ .

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د (چرګان، هګۍ، بازار) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه پنځوسم لوست

پرحيواناتو زړه سوی

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، پر ځارويو باندې د زړه سوي درلودل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسې په نظر په ځارويو باندې زړه سوی ښه کار دی؟
۲. آيا ويلی شئ چې له غوا، آس او چرګانو څخه کومې ګټې اخيستل کېږي؟

خدای (ج) ټول ځاروي د انسانانو د خدمت او ګټې اخيستلو لپاره پيدا کړي دي او لوی خدای (ج) د دوی په واسطه د لويو نعمتونو د رالېږلو مهرباني کړې ده. د غواګانو، مېږو او وزو څخه غوښې او شيدې را کوي، د چرګو له غوښو او هګيو څخه نور په زړه پورې خواړه برابر وو. د ځينو نورو ځارويو له غوښو، پوستکو او وړيو څخه هم د ژوند نورې اړتياوې پوره کوو.

بار وړونکي ځاروي هم زموږ د ژوند په سمبالولو کې لويه برخه لري. نو په دې ترتيب د انسانانو د ژوند بېلابېلو خواوو د دغو ځارويو په دغو ځانګړتياو سمون موندلی دی. په کار ده چې موږ ځارويو ته زيان و نه رسوو او پرې زړه سوی ولرو. يوه پخوانۍ کيسه ده چې وايي: يو سړی چې ډېرګناهکاره و، يوه ورځ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کلي ښخه تېریده، هلته یې یو سپی ولید چې د تندې له لاسه نږدې دی چې مړ شي.
سړي له څاه ښخه اوبه را وایستلې او سپي ته یې ورکړې او هغه یې له مرګ ښخه وژغوره لوی خدای (ج) د همدې زړه سوي په خاطر د هغه ګناهکـــار سړي ټولې ګناوې وبخښلې.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- په خارويو باندې د زړه سوي په هکله خبرې وکړئ.
- د څو خارويو د نومونو املا دې یو بل ته ووایي.

کورنۍ دنده:

– لاندې پوښتنې او ترڅنګه یې دهغو ځوابونه په خپلو کتـــابچو کـــې ولیکئ!

○ له غوا ښخه څه شی لاس ته راوړو؟

○ موږ او تاسې ولې باید پر خارويو باندې زړه سوی ولرو؟

○ سړي څه شی ولید او څه یې وکړل؟

○ هغه ګناهکار سړي سپي ته ولې اوبه ورکړې؟

○ لوی خدای(ج) له هغه ګناهکار سړي سره څه وکړه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېتم لوست

مرغان او د ځالو جوړونه

موخه: چې زده کوونکي په دې پوه شي چې الوتونکي هم د خپل نسل د ډېرښت او پاينښت لپاره خپلو ځانواو بچيو ته ځالې جوړوي، په ځالو کې هګۍ اچوي او خپل بچي په کې روزي.

پوښتنې:

۱. الوتونکي په پسرلي او اوړي کې څه کوي؟

۲. څه فکر کوئ چې الوتونکي ولې ځالې جوړوي؟

۳. مرغان خپلې ځالې له څه شي څخه جوړوي؟

کله چې هوا توده شي ونې شنې او د هېواد هره خوا سمسوره شي، الوتونکي د ځالو په جوړولو پيل کوي. ښاروګانې، چڼچڼې، طوطيان، کارغان او داسې نور مرغان د ونو په ښاخونو، باغونو، ځنګلونو او د ځينو دېوالونو په سوريو او لوړو غرونو کې دخپلوځالو په جوړولو لګياوي،الوتونکي په دښتو، پټيو او د باغونو په شاوخوا کې الوزي واښه راټولوي او په خپلو مښوکو او پښو سره يې يو په بل باندې په ترتيب سره ږدي او په لږه موده کې ښکلې ځاله جوړوي.

پوهيږئ چې بيا په ځاله کې څه کوي؟ په خپلو ځالو کې ژوند کوي، هلته هګۍ اچوي او له هګيو څخه څه موده وروسته واړه واړه ښکلي، بچيان راباسي.بيانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوچنیو الوتونکو مور اوپلار دوی ته خواړه راوړي، خپلو بچیو ته يې په خوله کې ورکوي، تر څو چې بچي يې لوی شي او والوزي.
مورِ ته په کار ده چې د مرغانو ځالو ته لاس ورنه وړو، د هغو ځالې ورانې نه کړو او بچیانو ته يې آزار ونه رسوو. ځکه چې د مرغانو بچي هم خپلو میندو او پلرونو ته ګران دي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بیا د لوست په مطلب له یوه بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې پوښتنو سم ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
  ۱. مرغان چېرې ځالې جوړوي؟
  ۲. مرغان په څه شي کې ژوند کوي؟
  ۳. مرغان چېرې هګۍ اچوي؟ او له هګیو څخه څه شی منځ ته راځي؟
  ۴. مرغان څه شی خوري؟
- زده کوونکي دې د متن له مخې له یو بل سره ځینې کلمې او جملې د املا په توګــه وکاروي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه دقوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: الوتونکي د ځالو په جوړولو پیل ________.   (کوي، کوی).

ب: مورِ ته په کار ده چې د مرغانو ځالوته لاس ور نه وړو او د هغو ځالې ورانې ________.   (نه کړو، ورانې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شپېتم لوست

ښه کړه وړه

موخه: د ښو کړو وړو په ارزښت پوهېدل، له ناوړه چلند څخه ځان ژغورل، د ژوند په چارو کې د ښو کړو وړو غوره کول او په لوست کې د نومونو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور باندې څوک خبرې کوي؟

۲. آیا د ښې رويې په اړه څه پوهېږئ چې ښګه پایلې لري؟

۳. تاسې له خپلو ټولګیوالو او همزولو سره څه ډول رويه باید ولرئ؟

زرغونه په درېیم ټولګي کې زده کړه کوي. هغه چې پرون د ښوونځي څخه کور ته راغله، ډېره خپه وه، مور يې ترې پوښتنه وکړه: لورې! ولې خپه يې څه پېښه شوې ده؟ زرغونې ورته وويل: درېیم ساعت و، غوښتل مې چې د پښتو د نوي لوست کلمې د ښوونکي له لارښوونې سره سم په خپلې کتابچې کې ولیکم. لاسي بکس کې مې خپل قلم ولټاوه، نه و.

په دې وخت کې مې ورېمې ته پام شو چې زما په قلم باندې لګیا ده لیکنه کوي. هغې ته مې وویل: چې بې له اجازې څخه د چا قلم مه اخله. دا ښه کار نه دی یو ځل ورېمې په ډېره بده رويه قلم راته ګوزار کړ او داسې يې راته وويل: واخله خومره ورې يې، خوما د هغې په وړاندې هېڅ ونه ویل ډېره تـرې خپـه او خواشینې شوم. ځکه چې هغې زما د لاسي بکس څخه بې له اجازې قلم اخیستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

و. او د دې پرځای چې له ما څخه بخښنه وغواړي او مننه وکړي. په بد ډول يې قلم راته را ګوزار کړ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- يو بل سره متن ولولئ!
- لاندې څو کلمې درکړل شوي دي. په کلمو کې نومونه پيدا کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

خپه– زرغونه– قلم– ليکنه– ورمه.

- زده کوونکي دې د بد چلند په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

– لاندې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ!

○ زرغونه په درېم ټولګي کې زده کړه __________.

○ بې له اجازې څخه د چا قلم __________. دا ښه کار __________.

○ او بې له مننې څخه يې __________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شاتو مچۍ

موخه: د شاتو د مچيو روزل او د هغود گټو او گډ ژوند په هکله معلومات ورکول او د دغه لوست سم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وينئ؟

۲. د شاتو مچۍ مو ليدلې او پوهېږئ چې له هغو څخه څه شی لاس ته راځي؟

د شاتو مچۍ ډېره ګټوره حشره ده. مچۍ په خپل منځ کې منظم ژوند لري او د دوی د ژوند نظم د نورو ژوو په ګډ ژوند کې نه ليدل کېږي. ځينې خلک د شاتو مچۍ په صندوقونو کې ساتي او د هغو روزنه کوي او ځينې ورته د کور په لوړو ديوالونو کې له ډېروڅخه ځايونه جوړوي.

په هر صندوق کې تر څلويښتو زرو مچيو پورې ژوند کوي. د شاتو مچۍ په ګرمو ځايونوکې چې هلته ګل لرونکي بوټي او ګلان ډېر وي په زياته انـــدازه شات ورکوي. په هر صندوق کې يوه ملکه وي چې ښځينه مچۍ ده، نور يې کار ګران او ساتونکي دي د ملکې دنده هګۍ اچول دي، د نورو مچيو دنده د ګلانو څخه د شيرې زبيښل دي چې شات ورڅخه لاس ته راځي، همدارنګـــه دکورونو جوړول هم ددوی په غاړه دي او د دوی په وجود کې د شمعې د موم په شان موادشته چې د خپلو کورونو په جوړولو کې ځنې کار اخلي، او خپلو

بچیو ته خواړه هم له شاتو څخه ورکوي.زموږ په هېواد کې د مچیو روزلو او ساتلو ته ډېره پاملرنه کېږي. شات د روغتیا لپاره ډېر ګټور خواړه دي چې بدن پیاوړی کوي.

مآخذ: افغان اساسي قابلیتونو پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په ګروپونو کې د لوست متن ولولئ! بیا د شاتو د مچیو د کار، فعالیـــت او ګټو په هکله یو له بل سره خبرې وکړئ. یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د شاتود مچیو په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو لپاره په چوکاټ کې دوه معناګانې درکړل شوي دي. تاسې یې سمه معنا غوره کړئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

شات:__________	عسل ، بوره
ګرم: __________	سوړ، تود
هېواد:__________	ښار، وطن

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې (د شات، مچۍ ، ګټور) کلمې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

وریښم څرنګه لاس ته راځي؟

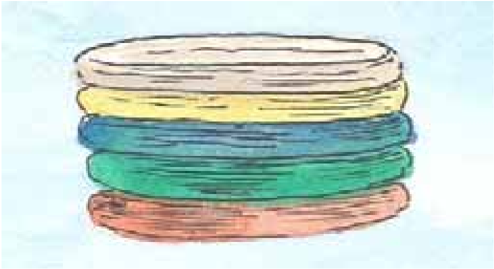

موخه: د متن سم لوستل، سم لیکل، د نویو کلمو په معنا پوهېدل او د وریښمو پېژندل او په ارزښت یې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر وریښم څه شی دی؟ او څنګه لاس ته راځي؟

۲. له وریښمو څخه څه شی جوړیږي؟

وریښم د وریښمو له کوچني چینجي څخه لاس ته راځي. په دې توګه چې دا کوچنی چینجی له ځان څخه نازک تارونه تاووي او په همدې نازکو تارونو کې چې د خوني په توګه ورته جوړه شي، ژوند کوي. چې همدې وریښمني خوني یا غوزې کې د دوو څخه تر درې اونیو پورې پاتې کېږي. او په همدغه وخت کې ورو ورو الوتلو ته تیاریږي. چې په پای کې د وریښمو خونه سوری کوي او له هغې څخه بهر راوزي او هګۍ اچوي چې له دې هګیو څخه نور دوریښمو چینجي پیدا کېږي، د وریښمو د چینجیو خواړه د توت پاڼې دي.د وریښمو د لاس ته راوړلو په خاطر دا غوزې په مناسبو او تودو ځایونو کې ساتي چې د وریښمو چینجي له وتلو او یا د پیدا کېدو څخه مخکې مړه نــه شــي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بیا د وربښمو غوزه چې په اصل کې یو اوږد تار دی، ورو ورو خلاصوي.

دا تارونه په خاص مهارت سره تاووي او له هغې څخه د وربښمو ټوکر او نور شیان چې ډېرارزښتناک، کلک او کم پیدا کېږي جوړوي چې دغه وربښمین شیان د نړۍ په ټولو بازارونو کې خپل ارزښت لري.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په لوړ اومناسب آواز ولولي.
- د وربښمو په اړه دې معلومات ورکړي.
- لاندې کلمې په خپلو ګروپونو کې هېجا کړئ!

(وربښم– تارونه– هګۍ– ټوکر)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې دا کلمې په لنډو جملوکې وکاروي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي. (وربښم، تارونه، هګۍ، ټوکر)

خلور شپېتم لوست

روغه جوړه

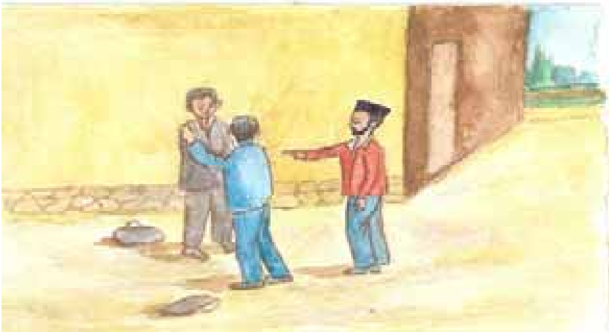

موخه: د متن لوستل، ليکل د شخړو او لانجو څخه ځان ساتل او د روغې جوړې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د روغې جوړې په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. د تاسو په فکر روغه جوړه مونږ ته څه ګټې لري؟

يوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په شخړه شو، يو د بل په وهلو او ټکولو يې پيل وکړ، چې ناڅاپه يې پلار کور ته راغی، ګوري چې دواړه په جګړه اخته دي، پلار يې دوی سره خلاص کړل. اجمل له خټک څخه مشر و، پلار يې داسې ترې وپوښتل: زويه! په څه شي باندې دې له خټک سره لانجه وه؟ اجمل وويل:« پلار جانه! ده زما توپ واخيسته او بېرته يې نه راکاوه، هرڅومره مې چې ورته وويل، توپ زما دی، خو نه يې منله، اړ شوم چې توپ ترې په زوره واخلم، خو خټک په ما ګوزارونه وکړل، ما هم پرې ګوزارونه وکړل.» پلار يې چې د اجمل خبرې واورېدې بيا يې داسې ورته وويل:« زويه! ته خو مشر يې بايد په خپل کشر ورور ډېره مهرباني ولرې. همدارنګه خټک چې له تا نه کشر دی بايد ستا د مشر توب درناوی په پام کې ونيسي. په پای کې يې داسې وويل: کوښښ وکړئ چې په لوبو کې له يوبل سره په هېڅ شي بې ځايه شخړه او لانجه ونکړئ ځکه شخړې او لانجې د خپګان سبب ګرځي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د لوست متن په لوړ آواز ولولئ!
- د لاندې چوکاټ ضد کلمې د کرښې په وسيله په خپلو کتابچو کې ونښلوئ!

ورځ	مشر
کشر	سوله
دښمني	دوستي
شخړه	شپه

- د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

– يوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په ________شو. (شخړه– جګړه)

– چې ناڅاپه يې پلار کور ته ________. (ورغی– راغی)

کورنۍ دنده:

– لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او په لنډو جملو کې يې وکاروئ.
(شخړه– روغه جوړه– مشر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه شپیتم لوست

د زرد آلو زړی

موخه: د زده کوونکو د لوستلو اولیکلو مهارتونو ته وده ورکول او ددې کیسې په موخې پوهېدل دي.

پو ښتني:

۱. په انځورکې څه وینئ؟
۲. زرد آلو په کوم موسم کې پیداکېږي؟
۳. په اوړي کې کومې ،کومې میوې پخیږي؟

یوه ورځ یو هلک په لار کې زردالو خوړل او زړي یې غورځول. یوه زوړ بزګر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخت و، زړي یې راټول کړل او د لارې په څنګ کې یې تر خاورو لاندې ښخ کړل. هغه هلک د بزګر دا کار ولید. خو څه یې ونه ویل او خپله لاره یې ونیوه.

څو کاله وروسته هلک له هغه ځایه تېرېده ګوري چې د زړي په ځای یو ښه نیالګی شین شوی دی.بزګر یې په اوبو ورکولو لګیا دی. له دې خبرې نه څوکاله نور هم تېر شول. دا هلک چې ځوان او زلمی شوی بیا له همدغه ځای څخه تېرېږي. ګوري چې د زردآلو ونې خورا ډېرې مېوې نیولې دي. خو هغه بزګر هلته نشته ځوان هلک د دې ځای له ګاونډیانو او خلکو څخه د هغه پوښتنه وکړه، خو داسې څرګنده شوه چې څه موده مخکې هغه مړ شوی دی.

ځوان د زردآلو ونې ته ورنږدې شو دوه دانې یې ترې راوشکولې او هغه سپین ږیري بزګر ته یې دعاګانې وکړې، چې د زرد آلو د زړو یې دومره روزنه کړې وه. خو دا ځلې په خپله ده هم د زردآلو زړي ونه غورځول او په خپله باغچه کې یې وکرل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې لوست ولولئ او په مطلب يې له يو بل سره خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځايونه د قوسو په ليکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ!

– يوه ورځ يوه هلک په لار کې زرد آلو ______.   (خوړل، مینځل)

– يو زوړ بزګر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخـــت و، زړي يـــې را ټـــول ______ او دلاړې په ځنګ کې يې تر خاورو ______ ښخ کړل.

(خوړل– مینځل– کړل– لاندې)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې لوستل شوې کیسه په يادو زده کړي او په بله ورځ دې نوموړې کيسه نورو ته ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيار او هوسايي

موخه: د ګډې مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل، ددې کېسې سم لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. هغه کسان چې له يو بل سره په کارونو کې مرسته کوي نتيجه به يې څنګه وي؟
۲. آيا تاسې هم يود بل سره مرسته او همکاري کوئ؟

په يوه ځای کې دريو ملګرو (ايمل، ميرويس او خوشحال) سره ګډ ژوند کاوه. يوه ورځ ايمل چې څه غنم درلودل فکر يې وکړ، که د غنمو دانې وکرم، نو ډېرغنم به لاس ته راشي، دا کار يې خوښ شو. د غنمو په کرلو کې يې له خپلو ملګرو نه مرسته وغوښتله. هغوی وويل: (موږ خپل کارونه کوو مرسته نشوکولی) ايمل غنم وکرل، غنم شنه شول، د پخېدو څخه وروسته يې بيا د غنمو په لو، درمند کولواو پاکولو کې مرسته وغوښته، ملګرو يې بيا ورته وويل(موږ خپل کارونه کوو، بې کاره نه يو، مرسته هم نشو در سره کولی) ايمل بيا خپل زيار او همت ته دوام ورکړ.

غنم يې وريبل، درمند يې کړل کورته يې هم راوړل د اوړو کولو، او د ډوډۍ د پخولو په وخت کې يې هم له هغوی څخه مرسته وغوښته. بيا هم هغوی د ايمل سره مرسته ونه کړه. کله چې ايمل ډوډۍ پخه کړه، نو ويې ويل: (څوک زما سره ډوډۍ خوري؟) دوی دواړه په منډه راغلل. ويې ويل: چې موږ به درسره د ډوډۍ په خوړو کې مرسته وکړو.

دوی چې ډوډۍ خوړولو ته ځانونه تيار کړل. ايمل ورته وويل، د کرلو، لوکولو، درمندولو، پاکولو او پخيدو په وخت کې چېرې وئ؟ ډوډۍ چې تياره شوه تاسې يې خوړلو ته راغلئ. د تيار خورو وخت تېر دی. هر څوک بايد کار وکړي. د خپل کار او زيار ګټه دې وخوري او د نورو د اوږو بار دې نه شي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بیا د لوستل شوي متن د مطلـــب پــه اړه د کېسې په توګه یو له بل سره خبرې وکړئ!
- د کرښې د نښلولو په واسطه په لاندې چوکاټ کې له تورو څخه په خپلـــو کتابچو کې بشپړې کلمې جوړې کړئ!

ا	م
غنـ	ویس
میر	سته
مر	ډې
در	یمل
ډو	مند

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لوستل شوې کېسه په یاد زده کړي او بیـــا دې خپلـــو ټولګیوالو ته ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه شپېتم لوست

لیک نښې

: ؟ ! ، .

موخه: د لوست په متن کې د لیک نښو پېژندل، هغو ته پوره پاملرنه او د متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنه:

۱. په پورتني چوکاټ کې د لیکلوکومې نښې نښانې پېژنئ؟

شارحه (:) - سوالیه (؟) - ندایه (!) - کامه (،) - ټکی(.)

د لاندې متن د هرې جملې په آخر کې د غه لیک نښې وګورئ!

مور او تاسې هره ورځ بوره خورو. بوره په خوراکي شیانو کې لکه کلچې، روټونه، حلوا، خوږې ډوډۍ او نورو کې کارول کېږي.
ګرانو زده کوونکو! پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي؟
بزګران، لومړی ځمکه یوې کوي او په هغه کې د لبلبو او د ګنیو (ګنډېریو) تخم کري. د څو میاشتو څخه وروسته بیا لبلبو او ګنې پخېږي، بزګر لبلبوله ځمکې څخه راباسي او د ګنډېریو بوټي ریبي او بیا یې د بورې جوړولو فابریکې ته وړي.
لبلبو ښه پرېمنځي او له هغه وروسته یې دماشینونو په واسطه میده کړي. اوبه لویو دېګونو کې یې ښه وایشوي چې ټول اوبه شي. له هغې وروسته په ماشینونو کې ورته څرخ ورکوي چې په دې وخت کې یې رنګ لږلږ سپینېږي

او په پای کې په سپین رنګه پوډر بدلېږي بیا یې له ماشینونوڅخه راوباسي کله چې وچه شوه بیا یې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن په ګډه سره ولولئ!
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د هرې جملې په پای کې مناسبې لیک نښې وکاروئ!

الف: مور او تاسې هره ورځ بوره خورو

ب: بوره په نورو خوراکي شیانو لکه کُلچې رُوټ حلوا او خـوږه ډوډۍ کـې کارول کېږي او له هغه څخه ګټه اخلو

ج: ګرانو زده کوونکو پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې لیک نښې (؟ ! : ، .) د جملو په پای کې سمې وکاروي.

۱. زه هر سهار بوره خورم
۲. ته هر سهار بوره خورې
۳. ګرانو زده کوونکود لبلبوڅخه کوم شیان جوړېږي
۴. بوره په نورو شیانو لکه حلوا روټ کلچوکې کارول کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته شپېتم لوست

ساده کلمې

موخه: دمتن لوستل، لیکل دکلمې پېژندل، په معنا اوتعریف یې پوهېدل او په سمه توګـه د هغې کارونه ده.

پو ښتنې:

۱. ویلی شئ چې کلمې له څه شي څخه جوړېږي؟
۲. د کلمې په مفهوم او تعریف باندې پوهېږئ؟

کلمه: هر معنا لرونکی لفظ چې زموږ له خولې څخه ووځي کلمـه بلـل کېږي. لکه احمد، محمود، قلم، کتاب، مېز.
کلمې له تورو او توري له غږونو څخه جوړېږي. همدا رنګه د کلمـو لـه یوځای کېدو او ترتیب څخه جملې جوړېږي او د جملو له یو ځای کېـدو نثرونه، نظمونه او شعرونه جوړېږي.

زموږ کور په ښار کې دی. زه هره ورځ خپل ټول درسي مـواد (تـوکي) لکه کتاب، قلم او کتابچه پخپل لاسي بکس کې ږدم او ښوونځي ته روانېږم. زموږ ښوونځی په ډېر ښه ځای کې دی. لوی او ښکلی چمـن هـم لـري زده کوونکي د تفریح په وخت د ښوونځي په میدان کې سپورتي لوبې کوي. زه په ټولګي کې خپل مېز او څوکۍ پاک ساتم. د زده کړې په وخـت کـې د ښوونکي خبرو ته غوږ نیسم. د پښتو د درېم ټولګي کتابونه چې د ښوونځي د اداري له خوا ماته راکړل شوي دي، هغه ښه ساتم. او پوښ ورته ورکوم. چې څیرې نه شي کله چې لوست پای ته ورسېږي د تراني په ویلـو سـره مـوږ رخصتېږو او د کور په لور روانېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

غږونه :	آوازونه
توري :	حروف

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن روان او سم ولولئ. او بیا په هغه کې ساده کلمې ورپه ګوته کړئ !
- په خپلو ګروپونو کې څو ساده کلمې ولیکئ!
- د لاندې چوکاټ کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

ټولګی	کتابچه
فوټبال	څوکۍ
میدان	مېز
قلم	کتاب

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!
(مېز، څوکۍ ، تخته، قلم، کتابچه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه شپېتم لوست

مرکبې کلمې

موخه: د مرکبو کلمو پېژندل، له مفردو کلمو څخه دهغو توپیراو په لوستلو او لیکلو کــې یې سم کارول دي.

پو ښــتنې:

۱. آیا تاسو مرکبې کلمې پېژنئ؟

۲. مرکبې کلمې څه ډول کلمې دي څوک به یې دې اړه کوم مثال ووایې؟

مرکبې کلمې : هغو کلمو ته وایي چې له دوو یا زیاتو خپلواکو کلمو څخــه جوړې شوې وي. لکه میرویس میدان، انارګل، ورځپانه او نور...

په لاندې جملو کې مرکبې کلمې په نښه اوښه ورته څېرشئ!

۱. بادام ګل خپلې مور ته یو ټیکرى واخیست.

۲. سرتور ښکلى پیل مرغ لري.

۳. اجمل نوي ښار ته لاړ.

۴. سپین بولدک د کندهار په ولایت کې دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په مناسب آواز ولولي.
- زده کوونکي دې له يو بل سره د مرکبو کلمو په معنا او تعريف خبرې وکړي او د هغو لنډ تعريف دې په ياد زده کړي. او په کلمو کې دې مشق او تمرين وکړي.
- له لاندې کلمو څخه مرکبې کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

سپين غر، ګل غوټۍ، بادام ګل، سره بانجان، توربانجان، قلم، کتاب.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مرکبې کلمې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوم لوست

وروستاړي

تون، والی، جن، ان، مند، من ،تيا،توب

موخه: د وروستاړو لرونکو کلمو پيژندل او په لوستلو او ليکلو کې يې سم کارول دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني چوکاټ کې څه ليکل شوي دي؟ څوک يې لولي؟
۲. د وروستاړي په هکله کولی شئ څه ووایاست؟

وروستاړي هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په پای کې ورسره يو ځای کيږي او د کلمو معنا بدلوي.

۱. پيغلې او ځوانان په پوهنتون کې زده کړه کوي.
۲. د اخک پلاز جبار خان اکا هيرجن سړی نه دی.
۳. زمونږ خلک د سولې پلويان دي.
۴. انځرګل ډير ښه هنرمند دی.
۵. خوشحال بابا ډير قدرمن سړی و.
۶.د زلميتوب وختونه په بې پروايۍ کې مه تيروئ!
۷. سيد جمال الدين افغان په خپلو ليکنو کې پوره وړتيا ښودلې ده.
۸. د امير کروړ پياوړتيا د ده له شعرونو څخه څرګنديږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن په چوپه خوله له ځان سره ولولئ!
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او په لیکل شوو جملو کې دې د وروستاړي لرونکي کلمې ور په ګوته کړي.
- مشق او تمرین:
- لاندې جملې ولولئ او وروستاړي لرونکي کلمې پکې پیدا کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ــ ربنتین والی د انسان ښه صفت دی. (ربنتین والی)
ــ بډای خلک په ژمي کې وړین کالي اغوندي.
ــ د بریالي خور په روغتون کې بستر ده.
ــ له درواغجن سړي سره څوک ناسته او ولاړه نه کوي.
ــ جمال ښه انځورګر او هنرمند ځوان دی.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (تون، والی، جن، ان، مند، من) وروستاړي په کلمو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو اوياوم لوست

مختاړي

نا، بې، با، هم

موخه: د مختاړو پېژندل، د مختاړو لرونکو کلمو پېژندل او په ليکنو او لوستنو کې د هغـــو سمه کارونه ده.

پو ښتنې:

۱. پورتني چوکاټ کې څه ليکل شوي دي؟
۳. تاسې د مختاړو په هکله څه ويلی شئ؟

مختاړي هغه نا خپلواکي کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په سرکې ور ســــره نښلول کېږي.او د کلمې د معنا د بدلون سبب ګرځي. لکه پوه، ناپوه، ځای، بې ځای، ادب، با ادب، کار، همکار.

۱. نا پوه سړی لکه ړوند وي.
۲. بې ځايه خبرې کول ښه کار نه دی.
۳. سرتور يو با ادبه هلک دی.

لغتونه او معناګاني:

ناخپلواکه :	نامستقله
بدلون :	تغيير

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوستل شوی متن دې په لوړ آواز سره ولولي.
- زده کوونکي دې يو د بل سره د مختاړي مثالونه مشق او تمرين کړي.
- په لاندې جملو کې مختاړي پيدا او په نښه يې کړئ بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

١. زه بې کاره نه يم.   لکه (بې کاره) په مثال کې

٢. دا خواره ډېر بې خونده دي.   (بې) مختاړی دی.

٣. د ناروغ پوښتنه ثواب لري.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مختاړي لرونکي کلمې وليکي.

دوه اویایم لوست

عبارت او جمله

موخه: د عبارتونو پېژندل، د عبارتونو او جملو په توپیرونو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. عبارت څه ته وايي؟

۲. څوک کولی شي د عبارت یو مثال ووايي؟

جمله او عبارت: هغه یوه یا څو کلمې چې له یو ځای کېدو څخه یې بشپړ مفهوم واخیستل شي جمله بلل کېږي او که څو کلمې سره یوځای شي او پوره معنا ور نه کړي عبارت دی.

لاندې جملو ته ځیر شئ اوعبارتونه په کې وګورئ!

- **زه هر سهار د شیدو چای څښم.**
- **زلمی پرون د غزني ښار ته نه و تللی.**
- **د ړندو سره هر ډول مرسته کول ښه کار دی.**
- **د علم زده کړه په هر مسلمان نارینه او ښځې فرض ده.**
- **د ښوونځي میدان.**
- **د احمد پلار.**

پورتنو لیکنوکې څلور کرښې جملې او وروستۍ دوه کرښې عبارتونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې روان او سم ولولي.
- دجملې تعریف له یاده زده کړئ.
- لاندې جملو کې تش ځایونه دچوکاټ په مناسبو او سمو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

شخړه
سولې
عزت
روغتیا
مرسته
خلکو

دا دخپلې مور سره په کارونو کې ______ کوي.

ښه زده کوونکي له یو بل سره ______ نه کوي.

سګرټ او نسوار ______ ته زیان رسوي.

افغانان د ______ غوښتونکي دي.

هر انسان خپل ______ لري.

د چاپېریال ساتنه د ______دنده ده.

کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځآیونه په مناسبو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ټول افغانان سره ______دي.

د سګرټو او نسوارو کارول ______ته زیان رسوي.

ملالۍ دکور په کارونو کې ______کوي.

نجونې او هلکان په ښوونځي کې ______وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمله

موخه:دجملو پېژندل او په معنا او مفهوم يې پوهېدل.

پوښتنه

۱. جمله څه ته وايي؟

جمله: يوه ياڅو کلمې چې بشپړه معنا او مفهوم ورکړي جمله ګڼــل کېږي لکه: افغانستان په موږ ګران دی.

په پورته جمله کې افغانستان په موږ ګران دی معنا ورکوي او جمله بلل کېږي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- لاندې جملې او عبارتونه ولولئ او له يو بل څخه يې توپير وکړئ او هر يو يې په خپل کتاړ کې وليکئ.
- زه خوشحاله، شريف زما ټولګيوال دي، پاکوالی د ايمان يوه برخــه ده، زه پاک خواړه خورم، اجمل ښوونځي ته، ايمل کتاب، سپوږمۍ ليک.

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې پنځــه جملــې او پنځــه عبارتونــه وليکــئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا   وطن ته موښکلا
کتاب او قلم   زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان   له تانه شم قربان
ته وينه دافغان   ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد   وطنه ته شې ښاد
مونږه سربښندوپه تا   اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې ګور   ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسيا   او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا   او تاج يې ديما
ځاربږمه له تا   افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library